

PERIÓDICH QUINZENAL, ARTÍSTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any III

Barcelona 15 de Mars de 1882

Núm. 59

PREUS DE SUSCRIPCIÓ					Se publica 'ls dias 1 y 15 de cada mes	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR		
ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES	ANY		SEMESTRE		
Espanya	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals	DIRECTOR-PROPIETARI CARLOS SANPONS Y CARBÓ UNIO, 28 BARCELONA	Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts	3 pesos forts
Païssos de l' Unió Postal	80 »	44 »	24 »	»		Filipinas, Méjich y Riu de la Plata.	6 »	3'5c »
Se paga per endavant. — Números solts 4 rals						Y en los altres païssos, los preus d' Espanya y además lo franqueig		

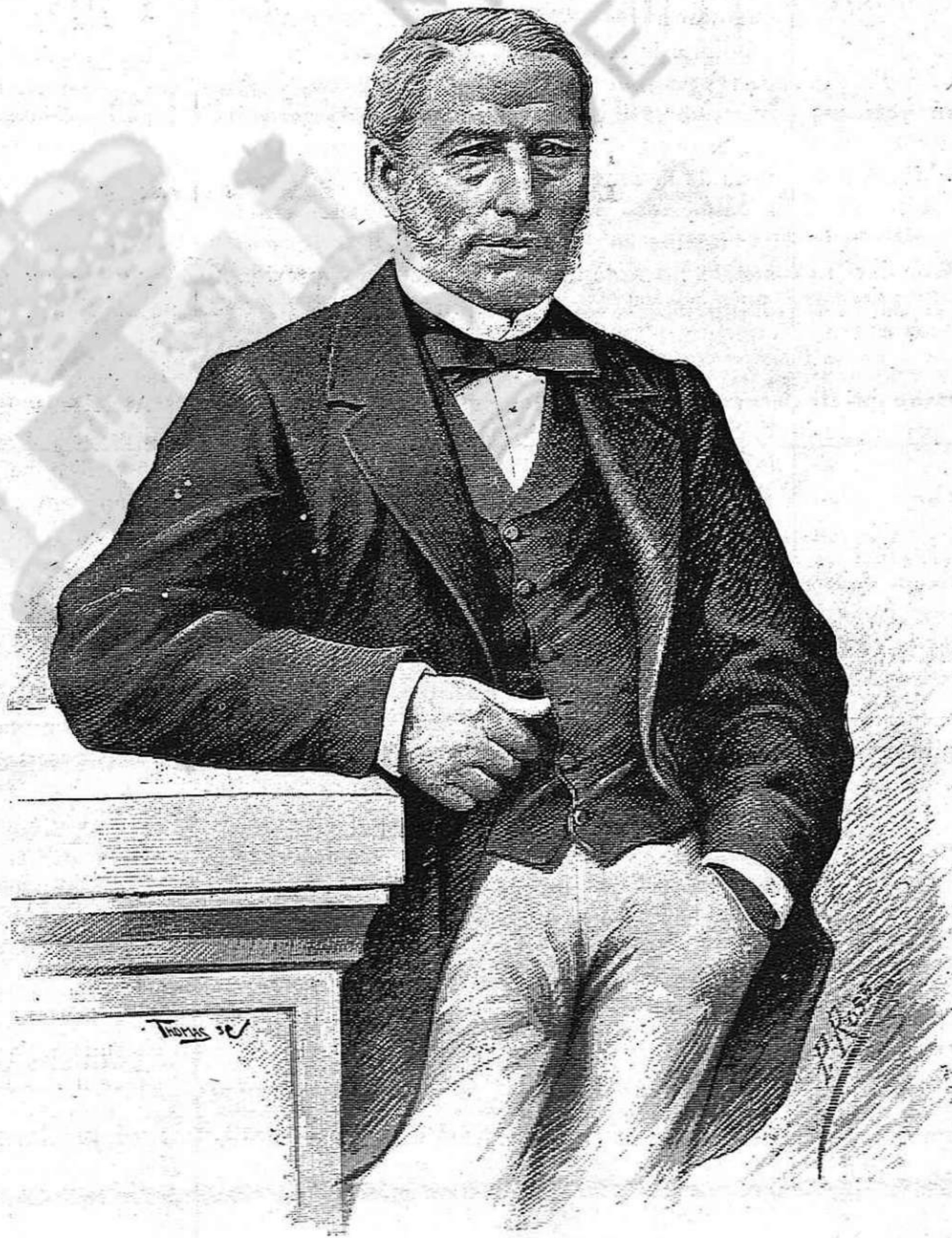
SUMARI

TEXT. — CRÓNICA GENERAL, per Ramon E. Bassegoda. = NOSTRES GRABATS, per Eduart Tamaro. = MARINERS CATALANS CÉLEBRES, per Lluís Maria Soler y Puig. = LAS BALLADAS, (poesia), per Frederich Soler. = NOSCE TE IPSUM, per Narcís Oller. = LOS PROYECTES DE FATXADA PERA LA CATEDRAL DE BARCELONA, per Eduart Tamaro. = LO MES DE MARS, per J. Ll. Pellicer. = DINS LA FOSSA (poesia), per J. de Deu Roquer. = DON JOAQUIM GUARRO Y SERRA, per R. E. B. = TEATRES, per J. M. Pascual. = BELLAS ARTS, per F. Barado. = NOVAS.

GRABATS — D. JOAQUIM GUARRO Y SERRA. = LO MES DE MARS. = LO MESTRE DE CASAS DE MADRIT. = L' ESTANY GRAN DE LA CASA DE CAMP. = BARCELONA. LA PORTALADA QUE FOU DE L' ANTIGA CASA DELS GRALLAS. = CARMEN.

CRÓNICA GENERAL

Los periódichs de nostra capital han vingut dedicant llargas columnas al tractat de comers ultimament ajustat entre Fransa y Espanya, y qual sanció definitiva 's prepara á demanar á nostres cossos deliberants lo govern que regeix los destins de la patria. Igualment s' han ocupat del mateix assumpto nostras corporacions municipal y provincial, lo sindicat gremial de Barcelona, la Económica d' amichs del país, lo Insitut de Foment del treball nacional, lo Foment de la producció espanyola

D. JOAQUIM GUARRO Y SERRA

y per últim l' Unió de totas las corporacions de Barcelona. L' atenció qu' está mereixent aquest tractat proba ben á las claras l' alta importancia que revesteix pera nostra industria, y si realment en certas esferas no dominés la més lamentable de las obcecacions per tot quan se refereix á qüestions econòmicas, bastaria aquest unánim moviment de la opinió que s' ha manifestat en contra del tractat pera que nostres governants, desfent lo camí recorregut, puig encara no es tart, procuressen ajustar aquestas convencions comercials, en las quals los libre-cambistas sembla que hajen trobat la pedra filosofal, ab un esperit més en armonía ab lo que demanan los interessos de nostras decaigudas industrias.

Lo senyor Albacete que ha fet tot lo possible pera que per ningú se posés en dubte sa filiació de conservador en materias políticas, ha demostrat qu' en materias econòmicas es un verdader demagogo, un demoleedor de primera forsa, ja que segons confessió dels libre-cambistas, al ajustar lo tractat ha anat molt més enllá d' ahont se habia atrevit á anar lo ma-

teix senyor Figuerola. Diu, lo degà dels periòdichs de Barcelona, y per desgràcia l' hi sobra la rahó, qu' es impossible llegir lo preàmbul del projecte de lley ab que 'l govern presentará lo tractat á las Corts, sense que pujen á la cara los colors de la vergonya. Fins á tal punt se descobreix lo joch en que s' han deixat cullir los negociadors espanyols per los astuts diplomàtics francesos.

Pera llargas consideracions que reclamarian un espay de que no podém disposar, se prestaria l' exàmen d' aquest desgraciadíssim tractat, germá bessó del ultimát també no fa molt ab Inglaterra baix lo punt de vista dels perjudicis que per ells s' irrogan á la producció espanyola. Pero pera ferse una llaujera idea de la lles-tesa qu' han demostrat en aquest assumpto los negociadors espanyols, bastará dir que s' han aconsolat de sacrificar inhumanament las industrias de seda y llana, de vidre y porcelana, de gerrer y molts altres pera 'ls quals los drets protectors s' han reduit á tan mínima expressió que poden calificarse de ilusoris, en cambi de la rebaixa conseguida dels francesos en la introducció de nostres vins com si la industria vinícola fos la única que tingués dret pera ser atesa de part de nostres governants.

Sembla que l' aspiració del libre-cambisme en Espanya se reduheix á convertir á Espanya en una immensa vinya que suministre 'l consum de tot lo mon. Magnífica idea de la que desgraciadament podrá donar compte en molt breu temps la plaga de la filoxera que tan devastadora com la del utopisme libre-cambista, está cada dia donant noves provas de sa perniciosa existencia, apareixent nous focos filoxerichs fins en las regions vinícolas que fins avuy se habian considerat méns amenassadas del contagi.

Nostre paísá don Joseph de Letamendi, que ja fa molt temps considerém com una legítima gloria de Catalunya, acaba d' obtenir un gran éxit en l' Ateneo de Madrid ahont ha donat una conferencia sobre 'l *Concepte del home*.

A nosaltres, que molt avans que 'ls fills de la coronada vila hem tingut ocasió de coneixer lo molt que val lo senyor de Letamendi, verdadera enciclopedia parlant, tal es la extensió de sos variadíssims coneixements, no 'ns ha agafat de sorpresa la noticia y 'ns bastava saber qu' ell habia ocupat la cátedra del Ateneo pera deduir que habia sabut cautivar al seu auditori ab las galas de un estil sobremanera brillant, y ab los coneixements profonds que demostra en quantas materias posa á contribució de sas fecundíssimas investigacions.

Lo *Porvenir* de Madrid califica al discurs de 'n Letamendi d' obra monumental, fruyt de traballs immensos, qu' ha de cridar l' atenció d' Europa y respecte al seu autor s' expressa en aquests termes: «En Letamendi es pintor, poeta, matemàtic y, sobre tot, una home que se aixeca y contempla ab la mirada del àguila los immensos horitzons de la ciencia, evocant, qual nou Mefistófeles, la naturalesa, y descorrent allá, á modo de quadros disolvents, desde 'ls més alts als més humils sistemas, orgànichs y cósmichs.»

Pera no perdre la costum en aquest número de parlar alguna cosa de Sarah Bernhart, costum que més que res ha contribuít á formar l' indiscutible poder del geni, podém donar la noticia de que lo reputat escenógrafo Soler y Roviroza está ja pintant algunas decoracions pera las pocas representacions que á últims de Abril ha de donar en lo Teatro Líric aquella celebrada artista. En aquesta época figurará ja

en lo siti que se l' hi tenia destinat l' estatua de Mozart, esculpida al igual que la del immortal Beethoven per l' acreditat artista senyor Reynés.

L' empresari del Teatro Principal senyor Brugada ha ultimát ja los darrers ajustos dels artistes que han de completar la companyia de ópera italiana que próximament actuará en aquell teatro, y entre 'ls que figuran la tiple Brambilla y 'l tenor Roudil que tan ventajosamente coneix lo públich de Barcelona. Y va de pregunta al senyor Brugada: ¿Vindrà ó no vindrá en Masini? Puig á pesar del telégrama afirmatiu qu' en tal sentit expedí desde Madrid lo empresari del Principal, ve assegurantse ab molta insistencia que 'n Massini te compromisos contrets que fan de tot punt impossible sa vinguda á Barcelona.

A Madrid han vingut entusiasmantse aquests dias ab lo Raoul y 'l Radamés que 'l célebre tenor, digne émulo de Gayarre y Stagno, los hi ha presentat. En honor de la veritat son plats delicadíssims que 'ns cap la immensa satisfacció d' haber probat molt avans que 'ls senyors madrilenys.

També ha sigut perfectament acceptada per aquell públich la senyora Galli-Marié que 'ls filarmònichs de Barcelona han de recordar molt agradablement en lo paper de protagonista de la *Carmen* de Bizet. Si per aquest cantó somriu la fortuna á la senyora Marié, en cambi no pot dir altre tant en lo que 's refereix als assumptos de la seva indumentaria. Las modistas s' han proposat constituhir la pesadilla de la celebrada artista. Ja fa algun temps, tingué que demandar judicialment á sa costurera de Paris, per haberli presentat un vestit de *Piccolino* incompatible ab l' estat de desenvollop de formas de la senyora Marié. Ara ha tingut de entaular novament acció judicial contra Wabler y Bonnardot, confeccionadors de vestits que l' hi han presentat un cos d' amassona impossible d' ajustar, donada l' exuberancia de garganta qu' es peculiar á tots los artistes de cant. En la vista de la causa los advocats de la part actora s' han esforçat á probar que en aquell cos no es possible englobar tot lo que deu contenir, atés lo lloch de la seva aplicació, y 'l president del tribunal, declarantse incompetent, ha designat á dos pèrits pera que s' encarreguen de probar lo vestit á la artista demandant.

Y pera acabar ab lo capítol dels teatros vaje la noticia de la funció donada en lo Teatro de la Comedia de Madrid á benefici del hospital de San Lluís dels francesos. Apart del objecte filantròpic á que 's dedicava l' espectacle, pot dirse que lo més notable del mateix, fou l' haberse encarregat dels primers papers de l' obra que 's posaba en escena, personatjes distingidíssims de la bona societat de Madrid. La intrusió en lo camp del art dramàtic no fou obstacle pera que le *Julie* de Feuillet obtingués una acabada interpretació tant per part de la senyora vescomtesa de Bresson, esposa del primer secretari de l' embaixada francesa, que feu la part de la protagonista, com per la de las senyoretas Moral y Romea y dels senyors comte de Simon y M. A. Weil que desempenyaren los demés papers de l' obra. La concurrencia qu' omplia 'l colisseu los aplaudi á tots d' una manera entusiasta, sortint altament complascuda de aquesta funció que segons los periòdichs de Madrid recordava las representacions de Compiègne y Fontainebleau per la distinció y elevada alcurnia de las personas que formavan lo públich, no inferior á la dels que sols en aquella nit, y per tan lloable objecte, trepitja las taulas del prosceni.

La capital d' Italia 's prepara pera celebrar la mort del célebre poeta líric Metastasi, ab una

série de lluhidas festas pera l' organizació de las quals s' ha constituít ja una comissió directiva composta de escriptors, artistas y personas de la mes elevada societat de Roma.

Nasqué Metastasi en Assise en 1698, comensá sa carrera literaria en Nápoli, protegit per lo célebre escriptor Gravina, lo fundador de la Academia dels Arcades de Roma, essent una de las sevas primeras obras, sens dubte de las millors, *Giustino* que escribí á l' edat de 14 anys; escrigué ademés molts altres obras com *Dido abandonada*, *Reconeixarrent de Joseph*, *Demofonte*, *Clemencia de Tito*, y molts altres óperas y tragedias fins al número de 63 á més d' oratoris, cantatás, elegías y altres obras escrites en prosa. Trasladat á Viena ahont l' emperador Carlos VI l' hi concedí 'l títol de *poeta cesàreo* morí en aquesta capital lo 12 d' Abril de 1782.

Ab motiu d' aquest aniversari se cantarà en un dels principals teatros de Roma la ópera *Olimpiada* del mateix Metastasi y al mateix temps s' obrirá en la biblioteca de la Academia de Santa Cecilia, una exposició d' obras raras de dit festejat poeta, d' autógrafos, dibuixos, retratos, medallas y altres objectes que 's relacionen ab la vida del mateix.

A propòsit de poetas recomanem als que sian del gremi, la lectura del següent *projecte de lley que tendeix á suprimir la poesia lírica* y que 'l *Gil-Blas* de Paris proposa á la aprobació de la Asamblea francesa.

«Considerant, diu, que hi ha y sempre hi han hagut ximplés que tendeixen á singularisarse per lo seu amor á la bellesa;

Considerant que 's pot menjar, viure y reproduhirse sense recorre á aqueix llenguatge artificial;

Considerant que la lectura de poesias fa perdre al joves un temps precíós y turba sas imaginacions vivas fins al punt de que 's compten pochos homes que cap als vint anys no s' hajén vist atacats d' un fugitiu y violent accés de poesia lírica: ohit lo parer del consell de ministres.

Hem vingut á decretar lo següent:

Article 1er Queda suprimida desde avuy la poesia lírica.

Article 2° Se condemna á mort als poetas lírics.

Article 3er Quedan encarregats de l' execució del present decret los prosistas reconeguts culpables d' haber escrit versos dolents en los seus primers anys.

Apostem que ni ab decrets draconians com lo que proposa 'l *Gil Blas* s' arriparia á acabar la rassa. Pera acabar ab aquesta calamitat, á la que no 'ns amaguem de dir qu' hem contribuít alguna vegada, aquestos remeys no tenen més importancia que l' aigua de malvas y si 's vol intentar alguna cosa ab alguna esperansa d' éxit se fa ja precis lo cauteri.

Está vist que M. de Bismarck no ha de poder escapar de ser objecte de totas las oposicions. Quan acaba de fer las paus ab lo partit catòlic, té que renyir tremendas batallas ab lo partit lliberal pel Parlament, y apenas si ab una série de lleys á qual més represivas pot ofegar la veu del socialisme alemany que 's presenta cada dia més audás é impacient.

Y com si aixó no fos prou, s' ha concitat ara en contra seu l' enemistat dels llatinistas á causa d' un autógraf escrit en la llengua de Virgili que 'l gran canceller enviá á la Societat alemana pera la salvació dels naufruchs, pera formar part de la collecció d' autógrafos de personatjes célebres qu' á benefici de la Societat se posará á la venta.

L' autògraf de M. de Bismarck diu aixís: *Patriæ niserviendò consumor* qual versió literal vol dir: «Me consumeixo en lo servey de la patria» y ha sigut ja objecte de las polémicas de alguns erudits d' Inglaterra y Alemanya que no están contestes en la manera d' interpretar las paraulas del ministre del imperi.

La important casa editorial dels senyors Bastinos, ha tingut la felis idea de publicar una nova edició dels *Diálogos literarios* de 'n Coll y Vehí, edició que va precedida de la biografia del autor per D. Teodor Baró y un prólech escrit per lo jove catedràtic de la Universitat Central, senyor D. Marcelino Menendez Pelayo, figurant al frente de l' obra un retrato del autor excelentment dibuixat per un reputat artista.

La joventut estudiosa deurá un nou servey á la casa de Bastinos que tant interés ha demostrat sempre per ella.

Ab obras com la del Sr. Coll y Vehí es com se forma 'l bon gust del jovent y com s' arriba á comprendre que dista molt de ser un bon retòric y fins un mitjà escritor lo quí actualment desempeña la cátedra de literatura en nostre Institut provincial.

Y que 'ns perdone lo senyor Cortejon la manera de senyalar.

RAMON E. BASSEGODA

NOSTRES GRABATS

DON JOAQUIM GUARRO Y SERRA

Veges l' article biogràfic que s' inserta en altre lloch de aquest número.

LO MES DE MARS

Poden també referirse nostres lectors al article corresponent, escrit per D. Joseph Ll. Pellicer.

LO MESTRE DE CASAS DE MADRID

Ab molta ingenuitat y senzillesa, reproduí Ricard Balaca, lo tipo del mestre de casas de Madrid, ocupat á triar lo guix d' una pastera.

La figura está ben plantada y lo tipo escollit ab molt d' acort, no faltant ni lo cigarret de paper, que instintivament sosté entre sos llavis.

L' expressió indiferent y casi distreta en sa trivial ocupació es per demés propia y acredita una vegada més aquesta figura la facilitat ab que lo malaguanyat pintor sabia donar interés y perfecció als més trivials assumptos.

L' ESTANY GRAN DE LA CASA DE CAMP

En l' antiga possessió que fou comprada á la antiga familia Vargas, establí don Felip II á una mitja llegua de Madrid la magnífica morada y jardins d' esbargiment anomenada la *Casa de Campo*.

Aquesta ademés de una bonica residencia, te grans horts, boschs y jardins y ademés tres magnífics estanys.

Lo major, que abarca 19 fanegas d' extensió es lo que reproduheix nostre grabat. Lo proveheix d' aygua un rech que baixa del lloch de Meaques en lo territori del Carabanchel alt, entre lo park, prop de la porta del Batañ y baixa per una canyada fins á dits estanys.

Tant lo estany gran com los dos menors, están plens de carpas y peixos de diferents colors y no cal dir que tot aquell siti es molt pintoresch, essent moltes las personas que 'l visitan ab freqüencia desde Madrid y numerós lo concurs en los dias festius y altres assenyalats.

S' ha dit ab exactitut que careixen Madrid d' envoltants molt pintoreschs, los habitants de dita vila podian trobar compendiats en la *Casa de Campo*, tots los principals atractius de la naturalesa.

BARCELONA. — LA PORTALADA

QUE FOU DE L' ANTIGA CASA DELS GRALLAS

En lo carrer de la Porta-ferrisa á Barcelona, frente del carrer del Pi, s' alsá en lo sigle XVI la payral residencia de l' antiga familia dels Grallas, la que més tart passá á la casa de Medinaceli, y venuda á mitjans de nostre sigle, fou enderrocada pera donar lloch á una simétrica construcció moderna sens vida ó carácter de cap mena.

Segons refereix nostre ilustrat amic don Jossèph Puiggari en sa *Garlanda de joyells*, consta que aquella casa la maná fer en 1518, Miguel Joan Gralla, mestre racional de la ciutat de Barcelona, de qual Municipi als 25 de Novembre de dit any, conseguí us privat de

ayguas, «atenent á la gran obra que lo referit mossen »Gralla maná fer en sa casa, ab la que la ciutat quedá »molt decorada y embellida.»

En efecte, única en sa mena era dita casa á Barcelona, espayosa ab dos torras quadradas angulars de las que sols tenia termenada una, rematant ab taulada lleugerament piramidal quadrangular, la de l' esquerra y una gralla en lo panell; ab precios portal que 's lo que reproduhim, ab un riquíssim pati ab galeria molt delicada, moltes finestras de richs ornaments platereschs y espayosos salons, no ménos ben disposats y adornats.

Disposada ja desde son comens pera esser ornament de la ciutat, per son esplendorós propietari, en los pedestals de sa portalada hi esculpi aquestas llegendas: *Publicæ venustati, Prívata voluptati* y en veritat obra d' algun Brunelleschi ó Palomino desconegut, era admirable en tots sos aspectes, rivalisant ab ventatja ab las dels gremis dels *Calderers*, en lo carrer de son nom y del poderós gremi dels *Sabaters*, en lo carrer de la Corribia.

Es admisible que algun mestre italiá fou l' autor del projecte de casa Gralla, pero molts l' atribueixen al famós Damiá Formet quí de 1520 á 1530, tallá en alabastre lo famós retaule de la Seu d' Hosca.

Tenia la repetida Casa Gralla en sa fatxada sis finestras en l' entresol, y set en lo pis principal totes ab encasat de gust corinti, ricament ornadas ab pilastras, medallons, fullatjes, trofeus, etc.; essent lo tot soplujat entre las duas torras ó mirandas, per una ample volada prolixament adornada en sa part inferior ab florons del més variat gust.

La porta que reproduhim, tenia un magnífich arch de mitj punt ab dos columnas y quatre pilastras prolixament ornamentadas, que sostenian una rica coronisa corintia de molta volada y enriquida ab hermosíssims modillons, y sobre d' ella destacava en lo cim, lo gran escut ab los senyals de la casa, surmontat per l' elm ab la cimera del lleó que enarbolaba sa bandera. Enquadaban aquest escut uns corns d' abundancia enllassats per cintas y per garlandas de flors sostingudas per joganers genis y en una paraula, aquesta hermosa composició formaba un tot armónich y agradable digne mostra del Renaixement que comensá á florir en Italia á las derrerias del sigle XV.

Lo pati de la repetida casa Gralla, ostentava dotse finíssimas columnetas que sostenian uns archs ojivals y s' apoyaban en un empit ab preciosos rossons entretallats, conduhint una hermosa escala á las grans salas ab variats adorns y preciosos enteixinats.

Lo descrit pati ha sigut actualment reconstruït per lo senyor Marqués de Casa Brusi en la magnífica hisenda de sa propietat en San Gervasi de Cassolas, y per tan laudable medi pot encara apreciarse aquesta magnífica y elegant construcció per desgracia treta de son primitiu siti.

Essent donchs la antiga Casa Gralla sols un recort pera molts que tinguerem lo dolor de contemplar com era enderrocada pedra per pedra, creyem que los lectors de LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA nos agrahirán la reproducció de sa portalada, quals restos corren avuy dispersats per Martorell, en casa Santacana, per los entorns de la coneguda *Torra Pallaresa*, prop de Badalona y per altres encontorns que no coneixem.

CARMEN

Deya entre otras cosas l' ilustrat pintor don Joseph Masriera, en la vetllada dedicada en l' Ateneo Barcelonés á la memoria del malaguanyat Gomez, y parlant de aquest las següents paraulas: «No obstant la varietat triada de tipos eczcutats pel nostre pintor, descollavan en la colecció los vells marcits per los rigors dels vents y plujas, la noya morena ab ribets d' encisera; apareixent baix la forma de gitaneta ó senzillament de la picaresca xicota espanyola: baix la morbidés d' aquells rostres accentuats generalment en l' accidentació de sas fornas, y sempre destacats sobre un fondo fosch y sense detalls, se hi adverteix á modo de tochs de romanticisme, un esperit llegendari que vos porta á altres edats, sens que per aixó deixi de fundarse en sentiments é ideas del nostre temps.»

Aquestas ratllas del discurs del distingit artista J. Masriera, son sens dupte l' apreciació més justa que s' ha fet del esperit de las obras del malhaurat Gomez, y poden aplicarse plenament á sa obra predilecta, *Cármén*, qu' avuy reproduheix LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA.

Cármén, era l' obra de género que més estimaba son autor, y ab ella volgué representar la Musa popular de carácter espanyol, aqueixa musa que canta y balla en nostra Espanya, produhint ab sos cants, que fan somniar vaga melancolia, que dansa voluptuosament y que improvisa, y sos cantars son flors de la poesia: aquesta es ó vol esser la *Cármén* del nostre pintor, vestida sempre ab robes de fantasia, y ricas de color, que deixen entreveure las bellas y robustas formas de la filla del poble, colrada pe 'l sol y promte á cantar follas ó improvisar segons las impresions que la dominin.

EDUART TÁMARO.

MARINERS CATALANS CÉLEBRES

CONFERENCIA

DONADA EN L' ASSOCIACIÓ CATALANISTA D' EXCURSIONS CIENTÍFICAS,

LO DIA 28 D' OCTUBRE DE 1881

(Acabament.)

SEGLE XV

INAUGURA las gestas de Catalunya en aquesta centuria l' esquadra composta de 150 velas, que sortí de Barcelona contra las terras de Sardenya, que tant costaren de conservar, y al seu devant anaba 'l famós almirant Pere Torrellas, qu' habia pres part en distintas guerras marítimes com entés capitá qu' era.

Don Ramon de Perellós fou lo company del infant don Fadrich d' Aragó, fill natural del Rey don Martí, puix en 1424 abdós empuerren una expedició contra 'ls milanesos. Més tart, junt ab Joan de Moncada y Bernat de Centellasse dirigí contra Nápol, derrotant al Duch d' Anjou y lliurant á la plassa sitiada. Ja alguns anys avans, Ramon Folch de Cardona intervingué ab lluhiment en un assalt de la capital del Regne de las Duas Sicilias, donat en 1422, puix manaba 28 galeras de Barcelona.

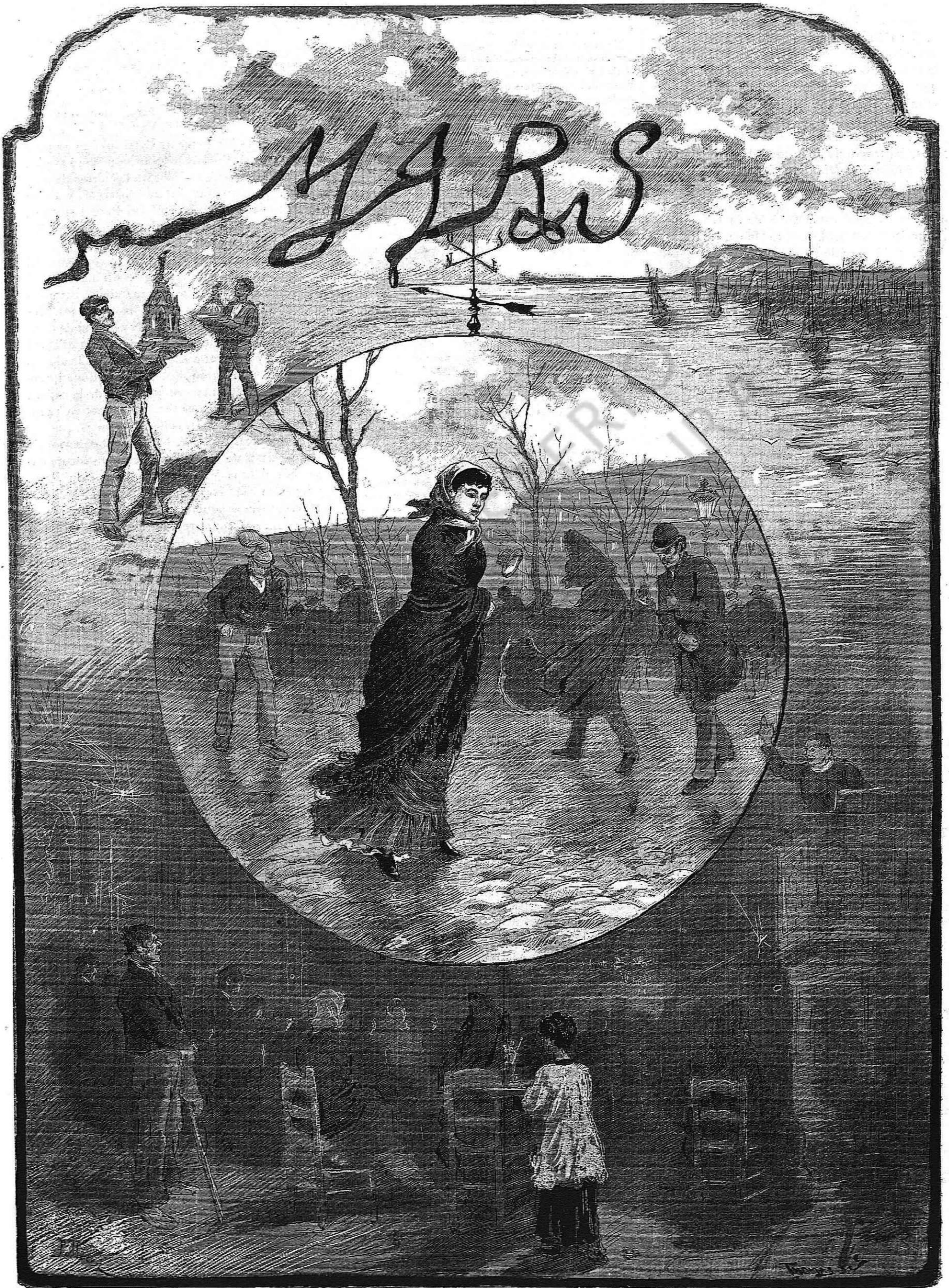
L' immortal Fivaller, lo constant defensor de las llibertats de Catalunya, acudí en socors del rey don Alfons V y de son germá don Joan, presos en Génova per lo duch de Milá, Joan María, unit á aquella República; després d' haber reconciliat al rey d' Aragó ab lo milanés, en termes qu' aquest instituí al primer hereu de son ducat, se dirigí contra Génova ab 42 galeras de Barcelona, ó de sa propietat particular y moltes més de sos parents, á las que dirigia com á Almirant (1), y, habent trobat ja al duch mort, després de molts combats y d' haber saquejat tota la ribera del Genovesat no 's retirá, fins á obligar als genovesos á entregarli lo testament del Duch de Milá, en que instituhia al rey aragonés. De retorn tocá en Marsella, saquejantla y prenent com á recort de sas victorias, la cadena que tancaba son port ensemps que 'l cap ó reliquia de S. Lluís, quals objectes entregá á mans del mateix rey en la Seu de Valencia; per quins mérits meresqué la més íntima confiansa de son deixeble, l' esmentat monarca, al que «com ningú ajudá puix en son servey, pera conquistar á Nápol, li moriren dotze fills, sens contar molts altres de sos parents» com relata lo Dietari de Comes.

En temps d' Alfons V se féren notar Joan de Santcliment, propietari d' embarcacions, Bernat Vilamari, Vidal de Vilanova y Galcerà de Requesens, capitans de mar, ensemps que Pere Serra, conseller III de Barcelona, (1457) per la participació que tingueren en varias empresas marítimes enviadas á Italia contra 'ls Duchs de Milan y d' Anjou. Altre distingit mariner fou Ramon d' Ortafá, á qui don Alfons V encarregá lo govern de l' Albania.

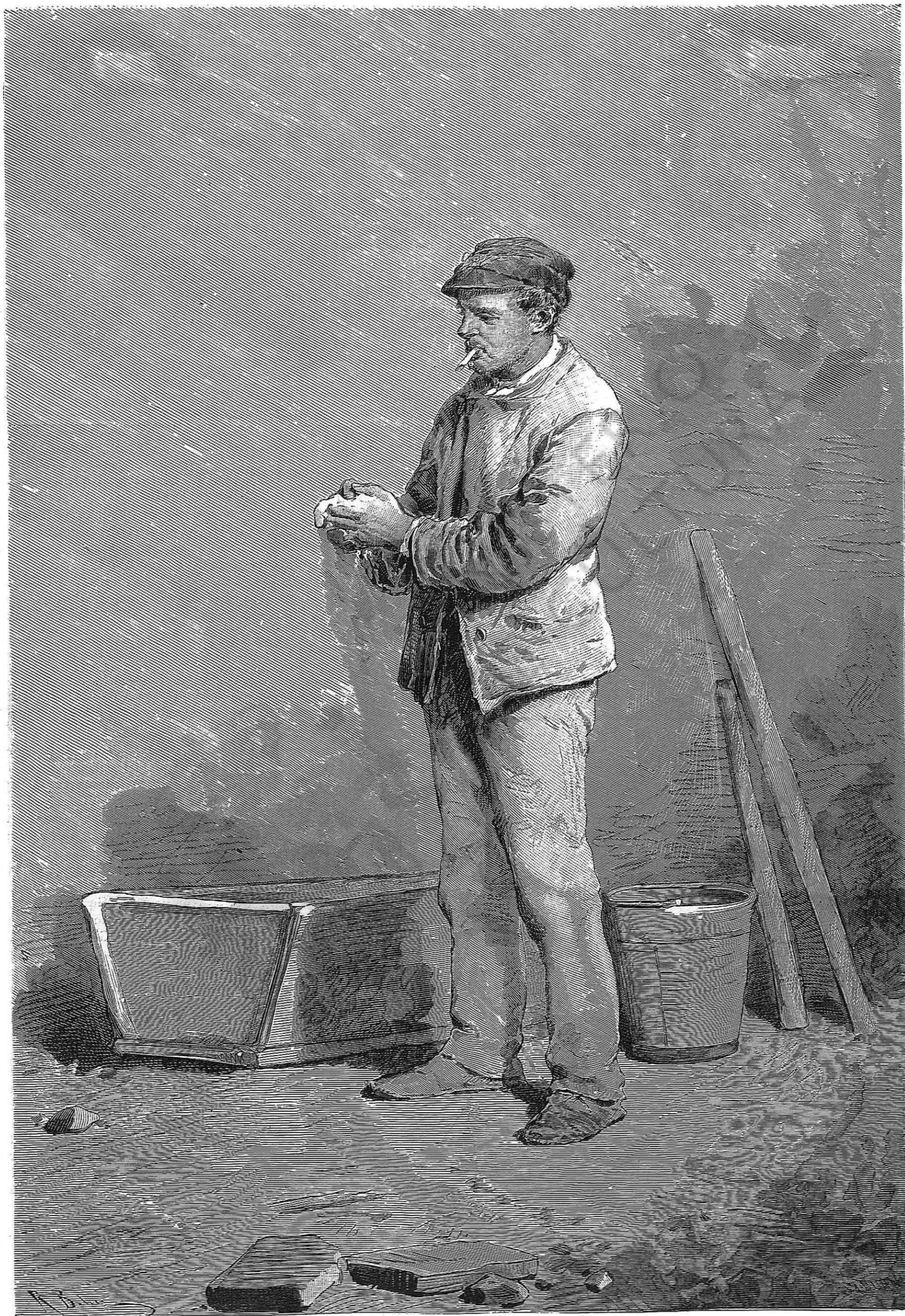
En 1436, Pere Castelló, cónsul de Perpinyá, Mossen Joan Llull, Conseller en Cap de Barcelona, Bernat de Vilafranca, Berenguer de Mombuy y Joan Roger d' Eril armaren una esquadra per ordre de las Corts de Monzó, la qual fou benehida en Barcelona als 23 d' Abril y capitanejada per l' almirant don Joan Bernat de Cabrera, compte de Mófica y senyor de Blanes, per los vis-almirants Anton y Jaume Bertran y altres.

Bernat de Vilamari, passejá triomfants per los mars de Turquía, Egipte y Siria las banderas de Joan II, defensant després l' illa de Chipre y derrotantne la flota de Caramany.

(1) Los consellers que manaban esquadras tenian la categoria d' almirant.

LO MES DE MARS — ALEGORIA PER J. LL. PELLICER

LO MESTRE DE CASAS DE MADRID — COMPOSICIÓ Y DIBUIX DE R. BALACA

A últims d' aquest segle ja comensà á decaure la marina catalana, segons reconeixen los historiadors y cronistas, mes no obstant poden considerarse com mariners lo conceller en cap Felip de Ferreras, Galcerá Carbó, Bernat Serra, Guillem Soler, y Baltasar de Gualbes. Arnald Romeu y Bernat Lloveras eran operaris de las Dressanas de Barcelona en aquest período lo mateix que Bernat Muy y Pere Massanet, los quals tanquen la llista dels navegants de Catalunya en lo segle xv.

SEGLE XVI

Ja en l' anterior centuria s' havia donat á conèixer, durant lo regnat de don Ferrant II, don Pere de Cardona, almirant en qui tenia 'l Rey posada sa confiança complerta; per aixó es que quant en 1506 se dirigí á Nápolis en companyia de sa segona muller donya Germana de Foix, l' hi confiá lo comanament de las galeras que formaban sa escolta.

Alguns anys després (1515) don Lluís de Requesens, proporcioná nous lloers á nostras naus, puix ab solas 10 d' ellas se 'n aná á las costas de Berberia, conseguint nombrosas victorias com la batalla de Pantalarea, devant de Sicilia, en la que s' apoderá de las banderas qu' Arraiz Soliman havia arrancat á una galera pontificia; altres membres d' aquesta familia foren intelligents mariners, com don Berenguer de Requesens, company del Duch de Medinaceli en sas expedicions contra l' illa africana de Gerbes (1560).

Debem mencionar especialment á En Miguel Bohera, general de las galeras de don Ferrant lo Católich; Cárles V l' hi reconegué dit grau, distingintse en las guerras d' aquell emperador en África, y principalment en las batallas de Trípoli, Oran, Bujia y Mazalquivir.

En aquest segle 's feu notar lo capitá Collell de Sant Feliu de Guixols, que sentne Almirant comanó l' esquadra de 40 galeras que desde 'ls Paisos-Baixosacompanyá á la reyna donya Mariana d' Austria á Espanya.

En la memorable batalla de Lepant prengueren part molt activa las naus y 'ls capdills de Catalunya. En l' armada cristiana al costat dels capdills castellans y venecians Joan d' Austria, Colonna, Doria, Veniero, Bazan, Requesens, Cervantes y altres, s' hi notaban los mariners de Catalunya; la sola vila de San Feliu de Guixols hi comptaba á 80 de llurs més ardits capitans, entre 'ls que 's distingiren Narcís Ferrer, N. Oliver, N. Guard, N. Oliva, N. Amat y Pere Roig; aquest últim captivá ab sa galera la de Alí-Bajá, de la qual conservan un gallardet sos descendents. També acompanyaban als catalans Miquel Serafi y 'l capitá Canigó, que treballaren ab heroisme en favor de las armadas unidas contra la serrahina, manada per Paili, per lo que l' Almirant remerciá llurs serveys entregant una bandera ab las armas d' Espanya al primer, y lo dozer de Alí-Bajá al segon.

També correspon al segle xvi Jaume Gras, pilot de San Feliu de Guixols, que tenia fama d' esser molt entés, y per ço l' hi encarregá la direcció de la nau que conduhia á S. Adriá VI desde Tarragona á Italia. Quant l' esquadreta era mar endintre sobrevingué una furiosa desfeta qu' obligá als capitans á replegarse novament al port, ab aquest motiu tingué Roig l' honra d' hostetjar al Pontífice en sa casa.

En las Dressanas de Barcelona treballava ab gran habilitat las popas de las galeras lo mestre Agustí Pujol, y d' aquí que fou elegit pera la construcció de moltes obras d' escultura y retaulles com lo major de Santa Maria de las Arenas de la mateixa ciutat.

SEGLES POSTERIORES

Ja durant lo segle xvi se notá l' abstenció dels catalans de figurar en la marina de guerra, puig com las esquadras espanyolas eran manadas per capdills de las provincias marítimas castellanas, com sucehí ab la gran armada *Invincible* de Felip II contra Inglaterra, y per altra part com las guerras náuticas habian disminuít notablement no existian motius pera formar notabilitats en la marina; aixó per una part, y per altra l' descubrimient d' Amèrica, qu' atreya moltes naus, favorint l' alta navegació, es causa de que sobresurtin molt contats mariners catalans en l' especialitat de la marina de guerra y 'ls pochos qu' allavors floriren, com qu' estavan enclosos dintre la nacional y no sempre obtenian los més elevats graus, d' aquí qu' avuy restin completament desconeguts. Ademés desde 'l segle xvi en avant, exceptuantse pocas expedicions, ja no solcan los mars esquadras espanyolas d' una importancia comparable á la d' aquellas expedicions dels Reys d' Aragó y com qu' ahont se troban los noms y las gestas dels capdills es en las guerras en que intervenen, d' aquí es que la falta de fets marítims es causa de l' inexistencia d' Almiralls dignes de l' admiració dels segles posteriors. Y en tant es aixís que 'ls catalans restan completament eliminats de las més elevadas categorías en los regnats de Ferrant VI y Carles III, y fins en la batalla de Trafalgar, que resumeix y dona probas de l' importancia de la marina espanyola, no menys que de la pericia de llurs almirants al comens del present segle, no prengué part cap mariner catalá d' una graduació mitjana.

Efecte de las anteriors causas es que sols podem enclourer en aquesta part als distingits mariners catalans Antoni Barceló, Felip Bauzá, Geroni Basart y Bartomeu Bosch.

Nasqué Barceló en Palma de Mallorca, lo primer dia d' Octubre de 1717; desde jove comensá sa carrera náutica viatjant en los barcos que feyan lo trajecte de Mallorca á Catalunya, per quin motiu prompte fou coneixedor de las prácticas y costums marítims, molt més intrincadas y científicas en los temps moderns qu' en l' Etat Mitjana, en que la náutica estava en un estat de major rudimentarisme, per aixó es que solsament tenia 18 anys y ja era capitá d' un dels barcos correus, entre las Balears y la Peninsula. Als 6 de Novembre de 1738 capturá dos galiots argelins per lo qual lo Rey l' hi concedí la categoría d' alférez de fragata; en 1753 era tinent de fragata, en 1756 fou agregat al cos general de l' armada, en 1762 obtingué 'l grau de capitá y 'l comanament dels xabechs reals; llavors comensá las excursions marítimas contra 'ls moros de Berberia que tanta anomenada l' hi conquistaren; en dit any captivá set baixells, en 1763 tres navirs y feu presoner al capitá Selim, temut pirata del Mediterrá. Als 6 de Juliol de 1768 s' apoderá de una embarcació argentina de 21 canons; més endavant, prop de Melilla, prengué 4 barcos moros. En 1775 rebé 'l comanament d' un comboy que 's dirigia á Argel, essent nomenat brigadier per los bons serveys y zel que desplegá al cap del mateix. Lo marqués de Campo-Franco, en un poema escrit ab motiu d' aquellas guerras, descriu las altas dots que adornaban á Barceló; don Vicens García Huerta elogiá lo mérit de nostre Almirant en un romans que fou criticat severament per l' autorisat historiador de la marina espanyola, don Martí Fernandez de Navarrete, en una carta firmada baix lo pseudónim Pancraci Lesmes de San Quintin. Als 24 d' Agost de 1779, s' encarregá de la direcció de las forsas navals contra Gibraltar,

prenent possessió de la categoría de jefe d' esquadra. En 1783, era tinent general d' una divisió de 83 estols que bloquejá á Argel destruint més de 400 casas. Al any següent empenyeren los moros la revenja, mes novament foren derrotats en una batalla en que Barceló degué la conservació de sa existencia al major general don Joseph Llorens Goicochea. Als 27 de Setembre de 1784 era comandant general de las esquadras espanyolas y estava condecorat ab la creu de Carles III. La altíssima posició é influencia qu' alcanza solsament ab l' aydia de llurs mérits, foren causa de que l' envidia amargués l' últim período de sa aprofitada existencia y per aixó y á causa d' una sordera que patia, abandoná la Cort y 's retirá á sa patria, ahont morí als 30 de Janer de 1798, quant tenia 80 anys. La sua espasa 's conserva en lo Museo Naval de Madrid, sota 'l retrato de tan infatigable marino y al costat del plano de la batalla naval que 'n 1783 guanyá als argelins.

Altre mallorquí distingit en la marina, fou En Felip Bauzá; nasqué á meytat del segle xviii y morí en Inglaterra en 1833. Estudiá en Cartagena, y en 1789 acompanyá al explorador Malespina en sas expedicions navals y treballs hidrográfichs. En 1810 era director del Depósit hidrográfic d' Espanya, y aquesta circumstancia 'l decidí á publicar algunas cartas geográficas de l' América meridional, que per sa exactitut superan á las de Belling, D' Anville, Bauche, Brown, Moll, Poirson y altres. En 1823, á causa dels disturbis polítichs ocorreguts en Espanya, emigrá á Inglaterra, ahont fou molt distingit per lo Govern, que l' hi oferí un elevat siti en lo personal d' Hidrografia, lo qual no acceptá, més en 1830 doná á llum una

« Carta que comprende las costas del seno mejicano, »construida por las observaciones astronómicas y cronométricas hechas por varios oficiales de la Marina real española é inglesa y por otros individuos de ambas naciones. Por D. F. Banzá, de la Sociedad Real de Londres, etc. — Publicada en Londres, año de 1830, »por el antro.»

Mientras durá la guerra de l' independencia espanyola de principis del segle actual, se distingiren molts mariners en sas expedicions contra 'ls francesos pera impedir que desembarcassen reforços y municions, ensemps que privarlos d' emportars' en lo que robaban y entre tants se distingiren los capitans Basart y Bosch, dels que parla l' historiador don Manel Cúndaro en los termes que traduhim: «L' heroica vila de San Feliu de Guixols, moguda per l' ardent patriotisme y 'l noble empenyo ab que havia pres la defensa de Girona y la causa comú de la Nació, havia armat una petita esquadra composta d' una mitja galera, manada per don Geroni Basart, comandant de l' esquadreta, d' un xabech, á las ordres de don Bartomeu Bosch y d' una falúa dirigida per lo fill de aquest últim. Ab tan escasas forsas s' apoderaren de sis llauts y dos xabechs enemichs, procedents los primers de Fransa que 's dirigian á Barcelona, portant queviurers y 'ls últims eixian de nostra ciutat, ab càrrega de farinas, arros, plom, blat y altres substancias, cap á Fransa. D. Geroni Basart, conegut per Rufo, era un brau mariner de gloriosíssims antecedents, puix havia fet lo *corç* ab patent real á costas de la vila, en 1779 captivá á quatre barcos corsaris inglesos, per lo que 'l Rey l' hi regalá una gran medalla, que l' hi posá en lo pit lo comte del Asalto, Capitá General del Principat, qual medalla portaba esculpida la imatge del Rey ab lo mot *D. Cárlos III rey de España y de las Indias*, y en lo revers la Fama volant sobre núvols, ab una corona de lloer en la má y l' expresió *premia y excita al varon*

esforçado. Trobantse á Tolon de Fransa y sent necessari l'envio d'un plech d'importancia se oferí al general don Joan de Langara, després Ministre de Marina, y ab 48 horas aná y torná de Blanes, cumplint l'encàrrech á satisfacció del general esmentat, per lo que 'l mateix monarca 'l premiá ab dos parellas del bou pera que ell y llurs fills poguesen dedicarse á la pesca.»

La suscinta y lleugera relació qu'acabo de llegirvos pot donarvos alguna idea de lo qu'eran los antichs capdills de nostras esquadras; mes la necessaria concisió dels datos biográfichs á ells referents, confesso, fan excessivament pesada y áspre eixa materia. No obstant, aixó, de mon desautorisat parlament pot deduirse ab sobrada facilitat l'importancia de nostra marina, especialment en los segles que l'Etat Mitjana enclou; puix en una nació com l'aragonesa, que comptaba ab tan escasa costa marítima, florian á centenars en cada segle celebrats almiralls de fama europea, casi tots fills de Catalunya. Aquesta indicació 's troba ben comprovada en molts autors extranjers y nacionals y per aixó no 'ns estranya que desde 'ls analistas genovesos y venecians fins als cronistas catalans y aragonesos una no interrompida serie d'alabansas s'estableixi á favor de nostres mariners. D'aquí prové 'l sentiment que 'm causa 'l que jo haigi tingut qu'esser lo prègoner de sas glorias y de las gestas en que intervingueren, dolguentse en l'ánima, que no contessin ab mellor panegirista, donchs en aquest últim cas, sobre passar vosaltres una estona de més atractivol alicient, hauria restat mellor vindicada la memoria de llurs immortals fets.

Hé dit.

LLUIS MARÍA SOLER y PUIG.

LAS BALLADAS

Suene la gaita, ruede la danza.
PIPERRER.

Una cansó us vull cantar,
No hi ha mólt que s'es dictada,
Dels fadrins del Figaró
Y alguns del sot de Vallcarca.

Se n'han aficionat
Cada festa á fer balladas;
L'Alcalde se 'ls ha mudat,
Llicencias no 'ls ha donadas.

Se 'n saltan á Granollers
Y á n' al senyor jutge 'n parlan.
Lo senyor jutge 'ls ha dit:
—Aixó 's cosa del Alcalde.—

Se 'n saltan á Sant Feliu
A contarho á n' en Segarra,
En Segarra los hi diu:
—No puch fer res per vosaltres.—

Se 'n saltan al Figaró
Y allí tots ja s'ajuntavan.
Tenen consell d'advocat:
—¿Ahont irém á fer balladas?

—Hi anirem á Sant Miquel
Que ballarem com los altres.
Las noyas quan nos veurán
¿Si 'n quedarán d'encantadas!

En senthi s'qui n'ha vist més
De tirabous y sardanas?
De tant que várem ballar
Lo cap á tots nos rodava.

La musica 'ns ha agradat,
La foscó nos hi atrapava;
Quan ja som á baixá al grau
Se 'ns hi posa boira baixa.

Gran ventura n'hem tingut
D'alguns manadets de palla;

Si un fadri n'ha encés uns quants
Ja hi hagut claror sobrada.

Si no era claror de sol
Deu nos en dó per trench d'alba;
Los fadrins ja hi veyan prou
Per baixar movent gatzara.

Ja respon lo de davant:
—Minyons la palla s'acaba.—
Ja 'n respon un de petit:
—Jo 'n porto més á la manta.—

Quan son als fondos del bach
Cauhen daltabaix del marge;
Quant ja baixan l'últim grau
Gran claretat se 'ls alsava.

Quant ja son á passá 'l riu
Ja 'n cauhen á dintre l'aygua;
Ja respon lo de davant:
—Minyons teniu compte á caure.—

Si d'aquesta puch eixir
No tornarém á balladas;
Fadrinets, lo que farem:
Nos en tornarem á casa.

La claror dels manadets.
Que just era de trench d'aua,
S'ha tornat claror de sol,
De sol á la mitjdiada.

Aquella gran claretat
La feya 'l foch de la palla,
De la palla dels pallers
Dels pallers del senyó Alcalde.

—Tu no 'ns has deixat ballar,
Tu 'ns ho pagarás ab flamas.
Així 's venjan los fadrins
Si 'ls hi privan las balladas.—

Aquets ditxos, si s'han dit,
Ja los sent una comare.
A casa dels fadrinets
Va 'l senyor jutge ab mengala.

Grochs y lligats com uns cristos
Los treuhen de cada casa.
¿Veyéu, qui no plorará
Sinó aquellas pobres mares!

Ab ells, carretera amunt,
Ja la van regant ab llágrimas;
Ja fins s'entendria 'l cor
De los moscos de la Esquadra.

No hi ha fadrins més gemats
De Vich en tota la plana.
Malsaguanyats pe 'l butxi,
Malsaguanyats colls pe 'l cánem.

De la palla del paller,
Lo foch va arribá á la casa.
De la casa, fins al llit,
Fins al llit del senyó Alcalde.

L'endemá de bon matí,
L'endemá de matinada,
Tothom era de carbó
A casa del senyó Alcalde.

Ell y dona y fillets seus,
Fillets seus de sas entranyas,
Si no eran cendra ben bé,
Eran brasas apagadas.

Tot aquest tarrabastall
Ja 'l pagaréu pobres mares.
Al mitj la plassa de Vich
La forca us ho diu be massa.

Ne penjan onze fadrins
Qu'han mort onze cors de mares.
¿Qui s'ho havia de pensar
Quant jugavan á la falda!

Creyeume á mí fadrinets,
No us cuidéu més de balladas;
Miréu los de Figaró
Y aquells del sot de Vallcarca.

Els al fossar deshonorats,
Y sas mares endoladas...
Digueu los un Fare nostre
Per descans de la seva ánima.

FREDERICH SOLER.

NOSCE TE IPSUM

Heus aquí qu'una vegada eran, eran...
(Deu me perdó, anava á dir dos poetas)... eran dos filosops... A lo menos per tals se tenian.

L'un se presentá á casa del altre pera regalar-li 'l retrato qu'acabavan de ferli.

—¿Tu meteix, divinament!—exclamá l'obsequiat, contemplant ab goig la fotograffia.—Ja pots estarne ben content; may t'havian fet un retrato tant exacte.

—Vejám donchs, si dónas en lo perquè.

—Home, perquè, perquè? Perquè 'l fotógrafo es bo!

—No tot lo mérit es seu—interposá l'amich.—Jo hi he fet tant com lo retratista. Veurás, porta aquell altre que 'm guardas.

Y heus aquí que l'obsequiat comparagué ben prompte ab un álbum de pell de Russia y tancas dauradas que, de tan gros, semblava un missal. Crech, crech, desclogué las tancas, y com un capellá que diu la missa, comensá á girar fulls y mes fulls.

—Aquí es! A veure qué vols dir? Perque jo en aixó de fotografías no hi entench gayre...

—Donchs, véus en aquest com tinch lo cabell, lo mostatxo, la corbata?

—No 'm semblan mal fets. Los pels se poden contar, tenen lluhentor, calitat, vida; la corbata 's veu ben bé, qu'es de setí...

—Aixó vol dir que la máquina era bona. Are mira aquest altre, 'l nou. Repara 'l cabell; esbullat, descuydadot; las puntas del mostatxo: l'una per amunt, l'altra per avall; lo nus de la corbata: flonjo; la cadena del rellojete: mitj entortolligada, mitj amagada entre 'ls plechs horizontals de l'armilla. Y en aquell altre qu'estiradet; surto de la caps!

Y heus aquí que, mentres aixís parlava, son company vinga girar los ulls d'un retrato al altre y escoltarlo somrihent, però sense atinar encare ahont anava á parar. Y no era tonto, nó; sino que rés, no hi donava. Los núvols son pera ploure y devegadas també 's gronxan, se gronxan pe 'l cel y carregats com van, no saben deixar anar l'aygua. Cal que un vent los persiga per aquí, un altre per allá... y llavors si 'n fan de feyna.

—Encara no m'enténs?—exclamá l'original d'abdos retratos, boy rihent.—Escolta home; cóm vaig jo pe 'l mon? ¿Per ventura só un xitxarel-lo encarcerat, plé de cosmétichs, una carta de geometría?... Y donchs, home, y donchs? Qué 'm diheu tots vosaltres? Que só un xich descuydadot.... Si 't vols fer un bon retrato procura, donchs, vestirte, posarte tal com ets. La senzillesa es l'alé de la veritat; lo rebuscament, l'encarcament sempre suposan ó vicis d'educació, ó falta de senderi; font una y altre cosa, de fisció ridícula. Sabs, alló que dihém de certs escriptors....

Y heus aquí que l'altre, després d'escoltarlo, salta tot d'un plegat:

—May dirias que pensava? Que, ben mirat, tothom procura deixar lo retrato del seu físich, de son cos; però ningú 's preocupa de deixar lo de son esperit, de son sér moral.

—Y aixó no obstant, tothom lo deixa ben fet, perque resulta del conjunt de sos actes, de son comportament social.

—Ey, ey, ey, nego, nego, nego. Tal home hi ha que passa per coquí, no més perque la seva pobresa no li permet esmersar tant diner com altres. N'hi ha que semblan molt caritatius perque donan á só de tabals á fí de satisfacer la vanitat que 'ls sobrix. Los mateixos que 'ns tractan, que dormen ab nosaltres no 'ns coneixen prou, no saben qui tenen al costat. Nos-

MADRID. — L'ESTANY GRAN DE LA CASA DE CAMP. — DIBUIX DE DOMINGO MUÑOZ.

altres meteixos no'ns coneixem prou, perquè may nos heri prè la molestia d'interrogarnos, de fer un exàmen rigorós de consciència.

—Bé, per ahont te las enfilas are? Ahont irem a parar?

—Que se m'acut una humorada: fémnos cada hu de nosaltres lo propi retrato moral?

—Mira que 'l *nosce te ipsum*...

—Es molt difícil, pero no imposible.

—Gayre bé tant com l'amar al pròxim com a nosaltres meteixos.

—No tant, no tant... Y además... qué aném a perdre en probarho?

—Probemho donchs... Plasso. En quants dias?

—Prenémnoson vuyt?

—Donchs d'aquí á vuyt dias, tu m'entregarás lo teu y jo 'l meu, eh! Entesos.

Y heus aquí que 'ls dos amichs comensan á rumiar, cadascú per son cantó, sobre 'l caràcter, sentiments, passions, vicis, virtuts que tenen, á fi de cumplir la paraula donada, y un y altre's passaren horas y dias tancats dintre lo llur escriptori, d'hont eixian tan capficats que, pera arrencarlosi un mot calia cercapous.

L'iniciador del pensament havia comensat omplint de correguda duas llarguissimas planas ab un exordí entusiasta que no s'acabava may, com solen esser los exordis de qui no domina bé la materia del discurs, y, aquí, se li havia encallat la ploma. Passejantse amunt y avall del escriptori, las mans creuhadas al darrera, 's passá tres dias repetint: «seny, talent, memoria, voluntat, consciència, gènit, vicis, passions, virtuts, creencias...» Oh, seny, seny! qué vól dir seny? Si es aquella llum del esperit que 'ns fá distingir lo bé del mal es clar que 'n tinch, perquè jo ja sé distingirho. Mes si per home de seny s'entén qui obra sempre ab la deguda prudència y discreció, ja resulta que no 'n tinch gayre, perquè indiscrecions! imprudèncias! vés si n'he comesas á la vida! Per exemple, alló de dir mal de aquell home polítich en lo ferrocarril, sense saber que 'm sentia un seu parent, aquell bon senyor que 'm sofocá d'aquell modo, çnó es una indiscreció, no es una tremenda falta de seny? Calla, calla, calla! es indiscreció sí! pero també 'm sembla una falta d'educació. Oh sí, indubtablement: l'educació es l'art de saberse conduhir en societat, y dir mal en públich de personas qu' un no coneix ni de vista es una imprudència... Ah! imprudència he dit! Oh, de esser prudent ningú n'ensenya, dependeix del temperament, del gènit, de l'edat, de la educació... Ay, ay, ay, ay, com m' embrollo jo meteix...

Bé, deixem la qüestió del seny y comensém per una facultat més fácil de coneixe, 'l talent. Tu, tens talent?... Tan mateix aixó de comensar per aquí, quan presumo qu' hauré de respondre afirmativament, me sembla un xich vergonyós. Aquell ja diria que tinch vanitat. Oh, cal recordar que lo que jo escriga ho llegirá l'altre!... Mes, quin camí m'emprench jo are? Tracto de disfressar la veritat, quan cabalment dech fer tot lo contrari, quan haig de declararla, esqueixant lo vel que l'educació, las convenièncias, lo pudor, l'hàbit d'enfrenar constantement l'ànima, sostenen sempre entre mí y 'ls que 'm rodejan? Aixó vol però un coratge que jo no tinch. Cóm puch confiar al paper certas apreciaciones purament íntimas que tinch sobre mí meteix? Poden esser més ó ménos erradas, apareixer com falsas, completament falsas als ulls de tothom, pe 'l mer fet de no coneixe 'ls datos en que descansan; datos que jo no podria exposar sens sacrifici del meu pudor, datos que jo tal volta no podria justificar! Cò, de cap manera: hi ha cosas que no 's poden dir, l'ànima

ha de viure envollada en lo finíssim capoll del pudor, y desventurat de qui 'l trenca... Bé, deixemho corre per avuy, demá será un altre dia.

Y arribá l'endemá y res, y arribaren l'altre y l'altre y 'l vuyté dia, sense que l'iniciador del pensament hagués escrit una paraula més avall del exordí, ni fet altre cosa que capficarse inútilment. Lo que més l'apurava era pensar quin paper faria devant del amich, quan aquest comparagués ab lo retrato á la má, escrit á instancias de qui cabalment tan mal cumplia. A voltas pensava que l'altre, vejentse tant apurat com ell s'havia vist, hauria abandonat lo propósit; mes després reflexionava un xich sobre la formalitat de son company y, avergonyit, exclamava: Prou, prou, que l'haurá fet! Y l'home sentia l'escohissoleta del amor propi ferit y 's reganxinava contra sí meteix, com si hagués comés un gran mancament.

No va eixir de casa en tot lo dia y, á cada cop de campaneta, feya: Ay!... ay!... are deu esser aquí! Pero las dotze de la nit arribaren solas; l'amich no havia comparegut. ¡Eureka!

Y espera qu'esperarás, l'amich no 's deixá veure fins cinch ó sis dias després.

—Ola! que 'm portas lo retrato?

—Quin retrato? No te 'l vaig dar?

—Mira, com se fá 'l desentés! No la fotografia; la teva descripció moral.

—A veure la teva?—interposá l'altre mitj rient.

—A veure la teva primer?—feu son contrincent.

Y abdos esclafiren á riure.

—Qué tal, vas patir gayre aquells dias?

—Y tú?

—Creume á mí; aconténtat ab una bona fotografia ó retrato á l'olí, posanthi de la teva part alguna cosa; un llas desfet, un arrugament de front, quelcom que reveli 'l teu gènit. Es tot á lo que pòts aspirar. No somnies impossibles. Aquell tu que vols coneixer, será sempre un misteri pera tu mateix.

Y heus aquí que l'altre procurá ferse pintar un bon retrato que mirava als espectadors ab una rialleta als llabis que feya exclamar á tothom: «Sembla que 's riga de nosaltres.»

Y quand los arribá l'hora, un y altre amich quedaren estirats sobre las posts, frets, gelats, inmòvils, per haberlos abandonat aquell jo que no coneixian sense deixar aquí més qu' uns retratos que 'l meteix dia de la mort ja no 's podian confrontar, y en lo cervell de cada parent y amich un judici diferent, oposat de lo que 'ls difunts eran en vida.

Peró, ey, á l'enterro, que n'hi aná de gent que 'ls coneixia! Tothom los coneixia!

NARCÍS OLLER.

LOS PROYECTOS DE FATXADA

PERA LA CATEDRAL DE BARCELONA

ROBANTSE enterament d'acort LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA ab lo exposat per son distingit colaborador D. Eduart Tamaro, en los tres articles últimament publicats pel mateix en lo diari *El Principado*; pera tenir al corrent á nostres suscriptors de lo que pertany á dits projectes, havém resolt intertar traduhit lo tercer de dits articles que 's un resúmen dels anteriors y refutació de las principals objeccions enunciadas.

Exposa dit escriptor en lo primer dels repetits articles, quina es l'antiguetat de la actual Catedral de Barcelona, comensada l'any 1248, haventse paralisat las obras l'any 1448; segueix luego manifestant lo molt que 's deu á l'Excm. Sr. D. Manel Girona per haber iniciat los projectes de construcció de la fatxada, y ocupantse dels projectes presentats pel mateix senyor demostra que son en extrem sencills y poch adequats pera tan hermós edifici.

En lo segon article demostra que lo projecte dels senyors Mestres y Font ideat després d'examinat lo del senyor Martorell es inacceptable per sa poca homogeneitat d'estil y per no trobarse ajustat en lo esencial á las millors reglas del bon gust; y per últim determina que

satisfá aquestas y son especial objecte, lo projectat pel senyor Martorell, fent de l'obra una descripció completa y los deguts elogis de sa elegancia y simetria.

L'article tercer, resúmen y condensació dels anteriors, diu aixís:

«Passar després de lo dit á l'enumeració y análisis dels multiplicats detalls qu' enriqueixen lo projecte del distingit arquitecte D. Joan Martorell, seria tasca molt llarga y estranya á l'indole especial de semblants articles, essent prou consignar que no son excessius y que salvadas lleugeras excepcions, tots se troban motivats per l'estil de la construcció y rigurosament compresos dintre dels sigles XIV y XV que son precisament las fetxas de las últimas construccions de la Catedral que la fatxada deu completar.

Además tenen tots lo mérit de que sos elements generadors han sigut presos de diferents parts de la mateixa Catedral, y aquesta, lo repetit artista ha donat probas de que la coneix á fondo, no sols en sa general estructura, sinó també en tots sos més petits detalls.

No han faltat últimament opinions que admetent en general lo projecte del Sr. Martorell, voldrian que lo cimbori tingués lo tall y petita elevació d'una piràmide truncada, construintse per consguent l'agut frontó del pergami del arxiu sobre la porta, mes semblant teoria com moltas altres qu' han tantejat l'alteració ó modificació d'algunas parts del projecte del Sr. Martorell, sols han vingut á demostrar sa unitat y relació perfecta, valent no obstant per totas l'original y estupenda teoria de que semblant fatxada deuria construirse ab elements arquitectònichs típichs y genuins del sigle XIX.

Altre çrit inarmónich ha sigut alsat també per una exigua minoria, dihent que l'estil del projecte repetit era gòtich-alemany, en lloch de continuar las tradicions del estil gòtich-catalá, mes aixó es radicalment fals.

L'estil gòtich se reconeixerá fácilmente que no deu subdividirse per sos detalls sinó per la forma de sas masses, y per lo tant, al parlarse del gòtich catalá ó del mitjdia, es fácil establir la diferencia. En lo gòtich del nord, no sols las cubiertas superiors presentan pronunciada inclinació pera donar fácil curs a las ayguas y las neus, sinó que 'n tots los edificis de tres ó més naus, las laterals tenen molta ménos elevació que la central y los arbotants prenen considerable desarrollo pera exercir ó contrarestar degudament las pressions. En lo gòtich del mitjdia, ó per altre nom catalá, los grans terrats segons pot veurers á Toledo, Burgos, Tarragona, Barcelona, etc., supleixen en las catedrals las cubiertas de doble y pronunciada vessant y en las més de ditas iglesias, especialment en la Catedral y Sta. Maria del Mar á Barcelona, las naus laterals arriban casi á la mateixa alçaria que la nau central, essent casi rudimentaris los arbotants.

Aixó dona realment fesomia típica á cada una de las dos classes de construccions, caracteriza indubtablement á las de nostra terra, y segons es evidentíssim, en res se troba contrariat per medi de seccions reals ó aparents en lo projecte del Sr. Martorell. Respecte als detalls pura y exclusivament d'Alemanya, d'allí prengueren lo tipo tots cuants adonnan nostres monuments desde lo sigle XII, essent meras derivacions sobre un mateix tema las infinitas alteracions accidentals adoptadas més ó ménos caprixosamente. L'explendorós art del renaximent espanyol en l'arquitectura, guanyá pel contrari segell de nacionalitat per medi de sos riquíssims y originals ornaments, mes en lo fons dominá sempre lo classicisme en las ratllas generadoras de la construcció, en la proporció y gentilesa de sos membres d'ahont derivaba sa majestat y grandesa.

¿Pot negarse que lo cimbori y capella del Condestable de la catedral de Burgos ostentan una profusió de pinacles que podrian dirse veritables agullas? ¿Pot negarse que Poblet, Vallbona, l'incomplet cimbori de la catedral de Valencia, l'hermosa torra del ex-monastir de Sta. Catarina entre nosaltres, y molts altres monuments que podriam citar ostentaren ó deurián ostentar elevadas agullas més ó ménos elegants en sa mena? Aquesta part purament ornamental, no pot alterar lo carácter de cap monument, y si en alguna cosa deu notarse lo segell de nostre sigle en una obra que li deixaren incompleta los anteriors, deu esser en que en la mateixa obra s'adopten tots aquells principalíssims elements de bellesa que un art portat á son cim en lo sigle XV, iniciá en unas parts y desarrollá en altres com membre essencialment decoratiu adoptantho ja ab éxit entre nosaltres, en los doserets del Cor de la catedral, y en las construccions civils de la Casa de la Ciutat de Barcelona, la Llotja de Valencia, etc., sens que desconeguém algunas peitas variants accidentals que podrian ferse notar, mes que no ofereixen trascendencia.

Si del conjunt del projecte de fatxada pera la catedral del Sr. Martorell, se deduix un concepte de riquesa que fascina; ¿pot esser aixó objecció pera la perfecció de l'obra? ¿Podia esser aquesta fatxada inferior en bellesa de conjunt y en sos detalls á la grandiosa portalada del creuer, ó de S. Ivo? Indubtablement que no. La

majestat d'aquesta porta debia sobrepujar á totes las demás parts del temple, segons succeheix en tots los fins are construïts, inclosos singularment los romànichs, entre los que será prou citar lo de S. Pau del Camp, lo que tenint la fatxada ricament esculturada, son interior ostenta tan sols una tosca coronisa que circueix sa nau y sas misteriosas ábsidas. També nos será permesa la cita de la riquíssima portalada del fortíssim sí be tosch monastir de Sta. Maria de Ripoll; y la de infinitas obras ahont s'estableix que la portalada pot y deu ésser lo poema viu que resumint y pregonant las bellesas del santuari, lo millore y anyadesca esplendors á sas bellesas peculiars.

Lo projecte que 'ns ocupa, no deu venir á recordar, segons absurdament se preten sens tenirne plena conciencia, los lletjos paredons que desde tans anys contemplem; deu senyalar com ho fá ab son cos central, sas ojivals finestras immediatas, sas torretas piramidals y son cimbori com cim de la fatxada, la distribució interna de la catedral en tres naus baixas y los dos extrems del trifori, descollant com veritable cimera de la fatxada per sa major importancia, son lucernari ab l'elevada agulla terminal; aixó tan sols, y no lo fret trasunto d'un mirall, es lo que pot recordar tota fatxada, atesa sa situació sas llums y dimensions.

Lo repetit projecte de que parlem atentament considerat, correspon perfectament ab lo temple que deu venir á completar, no es una planta exòtica y extranyament enllassada ab sos venerables murs, es tan sols sa natural y genuina efloriscencia, sa última paraula y son complement progressiu, com ho son los claustres relativament á la construcció general del temple y lo frontispici del trifori baix en lo trascor, prolixament esculturat, respecte als demás empits del citat trifori y murs, ahont s'obran las capellas de las naus, quals murs y empits ceneix com tanca d'elevat preu.

La catedral de Barcelona en son exterior, avuy no ha nascut encara, puix se troba per demás incompleta, deuen rompre desembradas las primeras, las agullas de son cimbori y de sas torras angulars, la monotonía que deforma sa massa, las llargas horisontals que l'ernervan y desfigurán.

L'armónica combinació de las ratllas verticals dels pilars y las creuadas de las voltas per aresta, feridas y esmaltadas pels numerosos cambians de las pintadas vidrieras, produexan en l'interior la bellesa insuperable que naix de lo misteriós é indefinit; aquestas simples ratllas á plena llum y en un mateix pla, res dirian segons ho han posat en evidencia los projectes primerament analisats. Deu suplirse tot á l'exterior ab la major prolixitat en l'escultura, ab cossos més destacats en lo conjunt, y si atractiu se fa per ell mateix l'exterior per sa bellesa intrínseca, millor disposats penetrarem en l'interior, ahont la bellesa que 's respira no dependeix exclusivament de las ratllas, sinó d'aquell major influxo á que dona lloch l'inspiració de l'artista, qui no se subjecta á sistemáticas midas únicament, sinó també á la influencia del infinit que ab lleugeras ratllas, donadas las condicions convenientes, exalta y sublimja sens limitació l'ànima humana.

Anàloga en son interior la catedral de Sevilla á la de Barcelona, ha sigut comparada en son exterior per sos numerosos pinacles, elevada cúpula y alta torra, la Giralda, á un navío que navega á tota vela, y aquí es conduhent recordar cuants pinacles faltan á l'exterior de la catedral de Barcelona, pera completar l'hermós efecte de sa ábsida y naus y quant mesquí ha sigut fins avuy dia l'aspecte de son cimbori y frontispici.

Es necessari per consegüent que una hermosa exornació complete d'una manera exuberant lo que pas per pas desde Jaume Fabre iniciaren ja los arquitectes de la catedral en lo trascor, en las portas de S. Ivo y de Santa Eulalia; y també en los hermosíssims claustres, orfens de son segon cos ab pinacles y dels calats y finas columnetas de sas ojivas. Ho indicaren tot ab major determinació aquells sabis artistes en los comensaments que are veijém del cimbori y en sas prolixas esculturas, ignorantse per desgracia fins ahont aquells experts mestres que dibuixaren ab tal perfecció las férreas reixas del claustre, y tantas altres labors finíssimas de pedra, haurian alsat sa fantasia al tractarse de rematar l'obra que debia formar son millor títol de gloria y que desde los llunyans horisonts marítims, fins al cim del anfiteatre de las vehinas montanyas, debia anunciar que allí estava la catedral de Barcelona, l'iglesia mare de l'antiga diócesis Barcelonina.

Felicitemnos, donchs, de que en nostres dias haje sigut entés en lo possible lo sublim ideal d'aquells artistes y de que examinats los plans del aventatjat arquitecte D. Joan Martorell á qual realisació es ja públich que cooperarán eficazment sens faltarhi un, *tots quantos* s'han interessat práctica y constantment fins are, pera l'acabament de la fatxada y demás necessarias obras de la catedral, poguem dir segons havém entés repetir en diferents tons: *veus aquí lo projecte pera la fatxada de la Catedral de Barcelona.*

LO MES DE MARS

Com per no faltar á la lley dels contrastes, després del mes de Febrer (lo més curt tal vegada, per ésser lo de la boijeria), ve ab lo mes de Mars la Quaresma, símbol de dejunis y de penitencias. Realment, á los temps á que hem arribat, tot no passa del simbolisme; las penitencias son pocas, ó las mateixas que en lo restant del any y lo dels dejunis se reduheix á que 'ls pobres menjin lo de sempre, ab la diferencia de cumplir un precepte y los que vegetan ab alimentació suculenta á tot temps, se previnguin pera lo bulliment de la sanch en la temporada primaveral, atemperantse á menjars fluixos y poch excitants. Per aixó trobém ésser un contra sentit representar la Quaresma com se acostuma, per un bacallá.

Especialment en la nostra terra, lo bacallá no es un aliment extraordinari; es, al revés, un dels elements fonamentals de la cuyna catalana. En lloch del mon se guisa 'l bacallá de tantas maneras, ni en lloch hi han eynas de cuyna especials y á propòsit pera tal peix, ni la venda de aqueix y altres salats, donan nom á una professió, ni ha creat un gremi numerós dels que se hi dedican. Per tot arreu, en certas temporadas del any se ven lo bacallá en las tendas de comestibles, pero sols á Catalunya crech que existeixan botigas, ahont especialment se vengui, ab lo bacallá, las arengadas, lo congre y demás indivídus parecuts, é igualment desproveïts de qualitats nutritivas.

Lo abús de tanta pesca salada, podrá ésser molt profitosa als establiments y pesquerías del Nort d'Europa, pero es induptable que deu ésser molt pernicioso pera la salut del nostre poble.

La necessitat de demostrar que la representació de la Quaresma es impossible, com no sigui en las funcions y actes religiosos, me ha portat á aqueixas reflexions higiénicas, que ja sé jo que ni se ha de vendre un bacallá de menys ni comprarse una costella de més, per lo que un ne pensi ni en digui, respecte á la *bacallá-mania*, que impera en la nostra terra; per lo que deixarem las cosas tal com son, tot desitjant que per cada botiga de bacallaner que 's tanqui, se obrin duas ó més carnicerías.

Además de la Quaresma singularisan lo mes de Mars las grans ventadas; trángul al port y apuros per atravessar la Rambla; los barrets volan, y si cau un xafech, los paraugas se tornan badoqueras. Lo pánich no dura gaire, prompte lo passeig se omplena de nou, ab sos habituals concurrents, gent *vagativa* en guerra; aquests segueixan lo passeig per lo llarch que en sentit transversal hi passen tots los barcelonins atrafegats duas ó tres vegadas cada dia. De una escaleta ahont se habian aixaplugat, ne surt lo tipo especial de Barcelona; mocadoret al cap, y arreplegada dintre del *manton* com si tingués por de fer nosa, aixerida y lleugera, salta los sots, y posant la cara una mica de biaix talla lo vent com una aureneta; dret al obrador, y si ella pogués pensar que al atravessar lo passeig, lo talent analítich del observador ajudat per las bufadas d'aire, descubreix lo que no 's veu, una rosa á cada galta acabaria de ferla encisera.

Naturalment, la representació gráfica de tals efectes de las ventadas no es pas convenient, y l'artista está obligat á atenuarlo, per mes que siguan en desacort ab afeccions meteorològicas del mes.

No hi ha pas dupte, que si cada capital y fins cada regió te lo seu tipo especial de bellesa en la dona, lo de Catalunya correspon á la noya

de mocadoret al cap, puig ho reuneix tot: senzillesa, elegancia natural y al propi temps originalitat.

Avuy ja no es precís anar á Paris ni á Madrid pera veure una noya ben cossada ó caminar ab gracia; aquellas sabatas d'orella de quant eram noys y las *cotillas* blindadas y monumentals de las nostras mares, ja han desaparecut com las torres de Canaletas; donchs hi ha motiu per ocuparse de las nenas de la terra; encara que sigui a propòsit del mes dels vents y hagi maliciosos que hi suposin mala intenció, per alló de

la donna é mobile.

No podia ser, altrament, ocupantse un del mes de Mars, que recordar la popular festa de Sant Joseph, gran diada per lo carrer d'en Petritxol, la Serafina de Pedralbes y 'l matoné de Gracia, además dels fusters, de las Pepas y dels Peps, es á dir, quasi be tothom y á ne 'ls que desitjém que las logrin felissas.

J. LL. PELLICER

Paris, Febrer de 1882

DINS LA FOSSA

«Mourir pour vivre.»

¡Qué so felis! densá qu'aquesta llosa s'obrí pera donarme lo repós; no en vá jo desitjava l'hora hermosa en que dintre sa boca pèl mon closa pogués jo descansar lo naftrat cos

Al arribar lo fi del romiatge que allá en la vall de penes y pecats som obligats de fer l'humá llinatje, á pendrer he vingut mon hospedatje sentint aquí novs plers per mí ignorats.

Ja soch ab tú ma dolsa companyia, que més puch desitjar ja al costat teu quan vatx jurarte encés d'amor un dia que fins desota terra 't cercaria lo jorn que 't separesses de prop meu.

Ja dins de ses entranyes t'he trovada habent complert aixis mon jurament, y al veuret en ta cambra benhaurada mostrant ta efigie seca descarnada d'un mort sols sento l'enamorament.

Les roses que 'n tes galtes may morian los clavells de tos llavis tan humits, debades pera mí se mostrarian puig que dels meus un bes may lograrian; ja 'l teu amor no parla á mos sentits.

Y al mirarte tornada calavera sens rastre ni de lívida color, brota en mí la passió mes falaguera que may per tu he sentit, dona encisera, digne de ta bellesa y de ton cor.

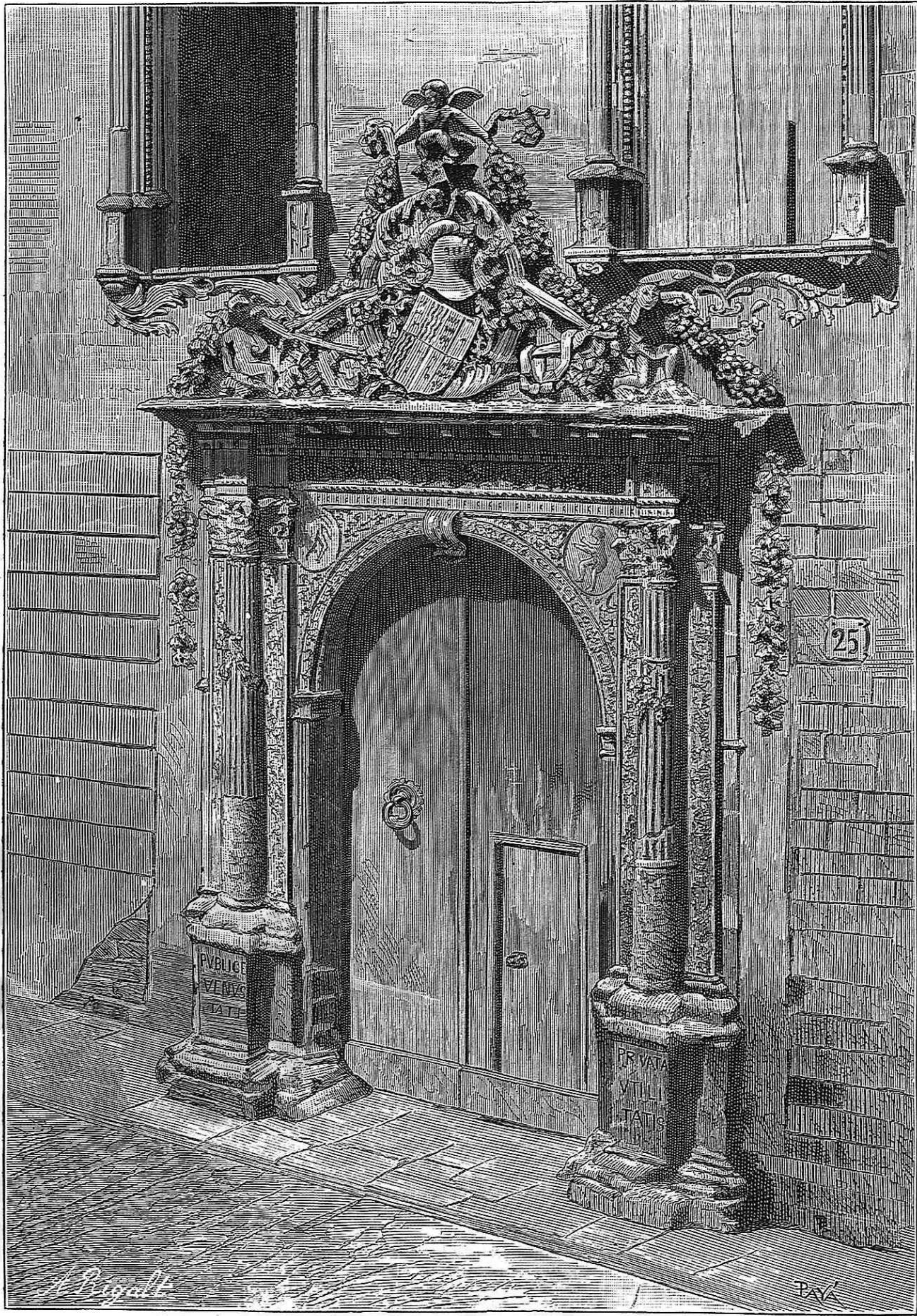
Recordo encá á voltas l'agonía que despres me va dur al costat teu, ma tremolosa veu no se entenia quan dels germans y mare 'm despedia, quan los doní l'últim terrible adeu.

Després mos febles ulls ja s'entelavan sens poderlos tan sols ni distingir, mos llavis mitx oberts s'amoratavan y al meu entorn sentia com pregavan pèl qui llavors deixaba de patir.

Vingué 'l darrer moment d'aquella vida passada ab lo mes greu y amarch dolor, sentint com me cridava adolorida ab veu esglayadora y afligida la santa y bona mare del meu cor.

En mitx de quatre ciris jo m'estava ajagut y en mes mans posat lo Crist, al temple l'*dies iræ* ressonava y al vindre al cementir m'acompanyava un corteig endolat conmós y trist.

Al aixecar eixa pesanta llosa d'un paradís desconegut llindar alguns deyan «¡la mort que 's horrorosa!»

BARCELONA. — LA PORTALADA QUE FOU DE L' ANTIGA CASA DELS GRALLAS
DIBUIX DE A. RIGALT

C A R M E N

QJADRO DEL MALAGUANTAT SIMÓ GOMEZ

trobantla jo tan bella y tan hermosa, tan plácida y tranquila per gosar.

Y dins d'aquesta cambra tan prehuada vivim com en lo cel contents y junts, passant una existencia benhaurada que pels de l'altre vida es ignorada creguts de que no viuhem los difunts.

Scvint sento passar la meva mare que es l'única qu' aquí m vé visitar y ab lo seu flr la meua llosa amara recordantse com si fos viu encara del fill que ja may prou la va estimar.

Sens presumir joh bella calavera! que món desitg era trobarme ab tú pera adorarte ab incessant fal-lera, provante mon amor, dona encisera que igual que jo no t' ha estimat ningú.

J. DE DEU ROQUER.

Auyy 10 Sete nbre 1881.

DON JOAQUIM GUARRO Y SERRA

Al donar en aquest número lo retrato del reputat metje don Joaquim Guarro y Serra, y recordant la frecuencia ab que han vingut publicantse en las planas de LA IL·LUSTACIÓ altres retratos de professors distingits en la ciencia de curar, temém que hi haja qui vulga veure en aquest fet la predilecció que sent la empresa d'aquest periódich per la classe mé dica qu' ab tot y la seva respectabilitat, per ningú posada en dubte, no es ella prou pera fer que se olvide la a' altres classes tan bé respectables y dignes de tenirse en estima.

Protestant per endevant d'aquesta acusació—de tot punt insostenible pera 'ls que 's prengan la pena de füllejar la colecció de retratos publicats per LA IL·LUSTACIÓ CATALANA, tots ells representant verdaderas notabilitats en las llettras, en las ciencias, en las arts, en lo comer ó en cualsevulga dels rams de la activitat humana—no volém ocultar la idea de que á tal preocupació pot haber donat lloch l' estat altament florent de la medicina catalana en virtut del qual nostra revista, obligada per son especial carácter més que cap altre publicació, á convertirse en eco fidel de tots los progresos y de tots los avensos de nostra patria, l' hi ha vingut dedicant en sas páginas tot l' espay que sa importancia requeria.

No es precís pera donar autoritat á nostras paraulas evocar d' entre las sombras de las edats passadas los noms illustres de Servet y Arnau de Vilanova, ni fins lo del célebre Orfila, creador, si aixís pot dirse, de la ciencia toxicológica. La generació mé dica de nostre patria en lo que va de sigle te títols suficientes pera que se la tinga en compte en lo moment progressiu en que ha evolucionat constantment l' univers y molt marcadament la nostra época.

Si estigués en las nostras forsas, com está en los nostres propósitos l' escriurer l' historia de la medicina catalana en lo período que compren desde la fundació en 1760 del Real Colegi de Cirurgia de Barcelona per don Pere Virgili que havia també fundat lo Colegi de Càdiz, fins á nostres dias, temeríam molt més incorrer en omisio respecte de valiosissims elements qu' un excés de modestia no permeté que brillessen com d'altra manera haurian brillat, que trobarnos aturats en nostra tasca per falta de materials que poguessen dar fé del grau d' esplendor conseguit per la medicina catalana. Y sino aquí están pera comprobarho los noms del célebre don Antoni de Gimbernat un dels primers anatómichs de la época y tants d' altres que 'l seguiren com Salvá y Campillo, Foix, Juanich, Ameller Nadal, Vieta, Janer, Duran, etc.; y més endevant Picas, Ferrer y Garces, Mata, Coca, Cil, y fins lo del mateix Mendoza que tants motius tenim pera contarho com á catalá. Y encara aixó prescindint de molts altres, que per fortuna comptem encara entre 'ls vivents, y qu' han de contribuir en no petita escala al major lluhiment de l' escola mé dica de Catalunya.

Es un pobríssim llegat lo que deixa á la seva mort lo metje d' una clientela numerosa; sollicitat de tothom ni las més tendras afeccions del seu cor tenen prou forsa pera retenerlo quan lo crida al capsal d' un malat la veu angustiada d' un pare, d' un espós ó d' un fill; son únich llibre d' estudi queda casi be reduhit al malalt, encara que aixó, per la forsa de son geni, no siga en cap manera obstacle pera que ell vaje seguint pas á pas los mes recents avensos de la ciencia. ¡Y no obstant lo seu nom encara que venerat per tots los seus contemporanis no traspasará més enllá de la generació qu' ha rebut de las sevas mans los tresors inapreciables de sa caritat y de son talent! ¡Quan diferent lo pervindre qu' espera al

altre metje que dedicat casi exclusivament é estudis de pura especulació y al que atrauhen més que tota altre cosa las elucubraciones de la teoría, de sobras audás molts vegadas, apenas si 's recorda de la sublime misió d' amor á la humanitat intimament lligada á la seva professió! Y es casi segur que per poch qu' aquest hi pose de la seva part lo seu nom te molts més probabilitats de passar á la posteritat que 'l del primer, ja que posat al frente de memorias y folletins y textos de tota mena, quan deixe de revelar un geni de poderosas facultats, servirá al ménos pera aumentar lo catálech bibliográfic d' algun altre autor qu' al devant de la seva obra vol deixar ben sentada la seva fama de pacientísim investigador.

Hi ha que convenir que 'ls metjes catalans, dehuen en sa inmensa majoria colocarse entre la primera de las agrupacions qu' acabém d' apuntar; enamorats molt més de la clínica que de la nosografía; del malalt que de la malaltia, del sacerdocí que de la professió, las obras que 'ns han llegat distan molt de ser en gran número ab tot y la inegable importancia que molts d' ellas revesteixen. Si aixó fos lo resultat d' una obcecació lamentable per part de nostres metjes no deuriem escajelshí certament nostras censuras per tal manera de procedir; tenint en compte lo qu' hem indicat algunas ratillas mes amunt, no tenim més que motius d' admiració pera 'ls que á tan alt grau saben portar las virtuts de la modestia y de l' abnegació.

Partint d' aquest precedents be podém dir que 'l doctor don Joaquim Guarro y Serra era fill genuí de l' escola mé dica catalana com comprendrán fácilment nostres lectors per la sucinta nota biográfica qu' á tan preclar ingeni nos hem considerat en l' obligació de dedicar.

Fill de don Joan Guarro y Mari y de donya Dorotea Serra y Franch, nasqué en la villa de Capellades lo dia 4 de Mars de 1807. Feu sos primers estudis en la Universitat de Cervera qual ignominios origen, segons diu molt be lo senyor Pi y Molist, feu olvidar de sobras lo gran número de deixebles sortits de las sevas aulas que brillaren á gran altura en las llettras y en las ciencias. Allí fou ben prompte distingit per sos profesors y condeixebles, tals eran la aplicació y talent que en sos estudis, especialment en llatinitat manifestá lo jove Guarro. Habent manifestat lo desitx d' abraçar la carrera de medicina passá á la célebre facultat de medicina de Montpeller, y més tart á la de París obtenint en tots los cursos las mes altas notas de la classificació académica y rebeat per últim al 25 anys de edat la investidura de Doctor en Medicina y Cirugia, en qual grau fou revalidat més tart per lo claustre de la Universitat de Madrid.

Al cap de dos anys ó sia en 1831 passá á establirse á la ciutat de l' Habana, ahont fou ben prompte conegut d' una manera altament ventajosa. per lo qual lográ ferse en ben poch temps ab una clientela tan numerosa com distingida. Los seus serveys eran sollicitats per tothom, y es precís confesar que 'l doctor Guarro asistia á tothom ab igual zel y abnegació. Aquests se manifestaren en tot lo seu esplendor en 1833 quan la capital de l' Antilla fou invadida per la epidemia del cólera morbo; en aquella tristíssima calamitat, lo doctor Guarro, pot ben dirse que no 's pertenyia á si mateix; desafiant los perills del contagi, prescindint per complert de las comoditats de que podia rodejarse per sa envejable posició, se multiplicava acudint á totas parts y en las horas més intempestivas, logrant de tal manera salvar la vida á innumerables colérichs que d' altra manera haurian sucumbit fatalment per falta d' aussilis.

Més endevant obtingué 'l cárrech de metje de la Maternitat, y poch temps després fou cridat per lo govern á la cátedra d' Obstetricia y Patología especial de la dona y de l' infancia de l' Universitat de l' Habana, en quals especialitats no tardá á ferse un nom respectable, no ménos que 'l que 's conquistá com á cirugiá habilísim per las numerosas y difícils operacions que portá á cap.

Després de 22 anys, regressá de nou á la seva estimada Catalunya, establintse en Capellades, la seva vila natal, en la que encara recordaba ab agradable fruició qu' habian discorregut los millors anys de la seva infantesa; no obstant habentse ressentit la salut de la seva familia ab lo cambi de clima, no dubtà en sacrificarse novament pera 'l be dels altres, y trasladá sa residència á Andalucía, lo qual fou motiu de que trobantse l' any 54 en Algeciras quan aquesta ciutat era també víctima del cólera morbo, desplegues allí també aquells prodigis de caritat y filantropía que en ocasió semblant havia donat á coneixer en l' Habana.

Per tals serveys lo govern de la reina donya Isabel II l' hi concedí una creu de la real y distingida ordre de Carlos III, y una encomienda d' Isabel la Católica, distincions totas dúas exemptas de gastos.

Ab gran dolor de tot lo poble d' Algeciras, y després d' haber sigut objecte d' entusiastas demostracions de simpatía per part de totas las classes de la societat qu' acudiren á despedirho, passá en 1855 á establirse en Je-

rez, ahont seguí ab tant entusiasm com sempre l'exercici de sa noble professió. Al igual qu' en totas parts los seus comprofessors no tardaren en fer justicia als sólits coneixements de nostre distingit compatriota. Em pero, sa salut que sempre s' havia mantingut inmillorable comensá á resentirse en 1877, lo qual si alguna cosa te d' estrany es que no succehis mes aviat, donada la febrosa activitat ab que lo doctor Guarro se dedicaba á la práctica del seu ministeri. La malaltia anava minant lenta é insidiosament lo cos del ilustrat doctor, fent no obstant visibles progresos. Per últim l' estrago se manifestá en tota sa forsa, y després d' alguns dias que ferem presumir la catástrofe final d' un modo inevitable, lo doctor Guarro entregava la seva ánima al Creador lo dia vuit de Janer d' aquest any, mentres quedava en la terra pera plorarho una familia amant y carinyosa, y 'ls numerosos amichs que sapigué conquistar ab sas excepcionals cualitats.

R. E. B.

TEATRES

ROMEA

MONTERRAT se titula l' últim drama estrenat ab éxit en lo Teatre catalá. Totas las obras de son autor lo reputat poeta senyor Roure, portan lo sello de la seva individualitat dolça, poética, y per tot extrem simpática.

D' aquí prové sens dubte, que si generalment los seus éxits no son extraordinaris en lo concepte dels picaments de mans materials, ho son en cambi per lo agradosa ment que deixan impresonat l' ánimo.

Una expósita que 's veu reclamada per sa mare natural en lo moment en que anava á ser ditxosa ab lo seu estimat, ignorant per complert la seva desgracia, forman lo nus de la obra dramática, que ab justicia admira la gent que acut al naixent teatre.

La lluyta de sentiments que provoca la situació indicada dona lloch á bellíssimas escenas, sobresurtint en primer terme aquellas que 's refereixen á si mereix la preferencia la mare postissa que adopte un fill desgraciat, ó aquella que sen fruyt de las sevas entranyas l' abandona á sa desdixada estrella.

L' argument presentat en la senzilla y poética forma que sab trobar sempre lo senyor Roure, se desenllassa ab naturalitat y son delicats y plens de poéticas imáries los versos que avaloran l' obra.

L' autor fou cridat á l' escena al final de tots los actes. Los actors cumpliren com á bons y en la segona representació, en la qual ja no s' hi veje inseguritat de cap mena, fóren encara més freqüents los aplausos.

En suma, una obra més pe 'l Teatro catalá y una pedra més al edifici del bon gust á qua' alsament sab contribuir tant lo senyor Roure.

Lo dimars próxim, dia 21, se extrenará segurament la tragedia catalana *Almodis*, del llorejat poeta don Francisco Ubach y Vinyeta, per qual producció están pintant un saló bisantí los Srs. Moragas y Urgellés. La nova tragedia se posará ab tota propietat ja en decorat y trajos com en tots los accessoris.

PRINCIPAL

No hi ha pas dupte que més que tots los autors, Victoriá Sardou fa las delicias del públich del Principal, com las fa de tots los públichs que 'l coneixen.

Com més admiro en éll á l' autor dramátich més antipátich se 'm fa com á home. Com á constructor de dramas y comedias se 'n va dret al efecte, sense reparar ab los medis verdaders ó falsos, morals ó inmorals. Lo fi justifica aquestos, deu pensar, com los jesuitas, l' autor francés; pero molts voltas, ó casi sempre, los medis son massa relliscosos, tal com en lo tercer acte de *Odette*, primer de *Fernanda*, segon de *Divorciamo?* y en un acte ó altre de casi totas sas produccions.

En quant á home he dit que 'm era fortament antipátich y altre cosa més que antipátich deu esser qui no contem ab atacar totas las institucions modernas no ab sana lógica, sino ridiculisarlas l' endemá ensalsa lo mateix que ha criticat.

En *Dora*, ataca lo parlamentarisme. En *Ferreol* se mofa de una institució tan sagrada com lo jurat. En la *Casa nova*, combat estúpidament tota idea moderna, y per no allargar més, en *Divorciamo?* posa en ridicul lo divorci perfet clamant sériament per éll, en sa posterior obra *Odette*.

Es que Sardou no te ideas fixas, ó la necessitat del problema social que ab *Odette* tracta, se li ha imposat? Molt pot influir en éll lo tant me fa de son excepticisme, pero més l' imperiosa necessitat.

Odette, es una dona que oblidantse de sos debers de esposa y tirada al carrer per lo marit, corre pel mon, aventurera, portant lo nom d' aquél, ó millor rossegantlo pel fanch y l' inmundicia com diu l' autor, valente de la mateixa frase que Selles, també posa en boca del marit en lo notable *Nudo gordiano*.

Lo comportament de la mare y sobre tot lo portar lo

nom del marit es l'obstacle que s'oposa a la felicitat de la única filla del desgraciat matrimoni, per lo qual l'autor per boca del marit clama continuament contra lo dret que la llei dona a la muller de conservar lo nom del marit i califica lo matrimoni de societat civil en comandita.

La muller després de arrepenida se tira al mar, nova moralitat del senyor Sardou, que fa que desapareixi lo obstacle que s'oposava a la felicitat de la filla.

Lo drama, no obstant i tenir de fals que la familia del promès de la noya diu que no vol que s'hi casi per portar lo nom del marit, debent ser realment per lo comportament de la muller, lo drama, repetesch, està portat de ma mestre, anant de situació grossa a situació culminant i d'efecte en efecte. Mol hi ajuda la representació sempre esmerada per part del galan senyor Emmanuel, que està a gran altura en l'últim acte, del senyor Leigh un dels millors actors cómics que ha trapitxat taulas en Barcelona, de la dama senyora Adeline Marchi, culminant en lo final del primer acte, y de la dama jove senyora Ferrari que conmuu a tothom en lo final de l'obra.

La societat de la noya de Pailleron, evidencia la fama que ha alcançat per tot ahont s'es feta, no ressurint tan com se creya, per ser cosa molt esperada y son desempenyo no ser acabat del tot.

Un viaggio di piacere, se titula una hermosa producció de Gondinet y Brisson, exemple de comedias ben construïdas y al mateix temps ben desempenyada per los actors que hi prenen part.

Encara que la comedia no conté cap llissó ni ensenyansa per la societat; està construïda ab la més esquisida travessura, sent molt notable lo portar la dama a la escena en lo acte segon ab tanta veritat.

Un marit condemnat a quinze dias de presó per resistencia a la autoritat diu a sa muller, que ignora la condemna, que se'n va a fer un viatge de plaer a Italia. A causa de una confusió portada en primer lloch per lo escarceller, y secundada en part per los altres personatjes, obligan a la fi de l'obra a lo marit a dir la veritat a la muller, que li perdona una falta tan sens conseqüencias y s'acaba l'obra.

Un altre notable actor a mes dels dits, te la companyia de Santa Creu, que s'lo que fa lo paper de marit en aquesta comedia.

La falta d'espai no nos permet ocuparnos més en aquest número, de las demás produccions de aquesta companyia, com tampoch dels demás teatros que actualment están oberts.

J. M. PASCUAL.

BELLAS ARTS

CONCURS

PERA LA EXECUCIÓ DE LAS PINTURAS MURALS DEL PARANINFO DE AQUESTA UNIVERSITAT

COMENSEM per consignar, avans d'entrar en detalls, que no tots los autors han tingut present lo que exigian los assumptos y el género de pintura. En primer lloch, en cada composició s' debía resumir, per aixís dir, una época, presentant personificats sos caràcters fundamentals; y com es consegüent la varietat dintre de la unitat, debía ser primera llei. Lo secret d'aquesta armonia es un xich difícil de trobarse y aquí han fracasat alguns d'ells.

En segon lloch, alguns han pintat sos bocetos fent abstracció de las condicions del local, de sa decoració, de sas líneas: y precisament la pintura decorativa exigeix alguna sobrietat en lo color, es a dir, que deu aproximarse per son especial objecte, tot lo possible al relleu. Basta sinó, aixecar la mirada dels bocetos al saló; y llavors se veurá que molts d'ells no lligan ni armonisan. La pintura s'ha d'entendre que no ocupa aquí un lloch secundari, pero que tampoch es preferent, y per lo mateix, las tacas de color no poden esser excessivament vigorosas, ni poden ferir notablement la mirada.

D' aquí l' defecte que trobem en las condicions del concurs, admetent bocetos faltats de color.

Per últim: en l'ordenació, aixís com en lo total de la composició també s'imposaban las lleys de la decoració als artistes, alguns dels quals ha tractat son boceto com una pintura de caballet.

Consignadas aquestas observacions, pasem a fer nos carrech dels bocetos.

Vintiun bocetos s'han presentat en aquest concurs, obert ab condicions bastant desventajosas pe'ls artistes. Y per cert que cada assumpto de per sí exigeix no pochos estudis y no escassas horas de treball per part dels opositoras.

Eran los assumptos, los següents: Concili IV de Toledo, presidit per S. Isidoro. — Civilisació árabe en los temps de Abderraman III. — Traducció é impressió de la Biblia poliglota en Alcalá, ordenada per lo Cardenal

Cisneros.—Los concellers de Barcelona s'presentan a Alfons V, en Nápol, demanantli real cédula per la creació d'estudis universitaris.—Estat del saber en la época de D. Alfons lo Sábí.—Representació dels estudis creats per la Junta de Comers en la Casa Llotja.

De ls vintiun bocetos presentats, tres se refereixen al Concili de Toledo, altres tres a la época de Abderraman y al estat de la civilisació a Córdoba durant la mateixa; cinch tractan de la fundació dels estudis generals a Catalunya per la Junta de Comers, un se refereix a la época d'Alfons lo Sábí; sis a la Biblia poliglota del Cardenal Cisneros y tres als estudis de la Casa Llotja.

Tractant lo tema *Espanya llatina visigoda*, en la que s'representa l'IV Concili de Toledo, s'han presentat las composicions números 1, 3, y la 1.ª de la série n.º 9. L'última d'aquestas tres es la que deu colocarse en primer lloch. La nota dominant en lo colorit de la primera; sa falta de dibuix, y la confosa agrupació de las figuras no la fan recomenable; en la segona, si be la composició agrada a primera vista, los dos més importants personatjes representats, no tenen per sa posa, ni per sa expressió, la significació que 'ls hi correspon: son colorit es poch armónich. Més recomenable s'fa la derrera, aixís per la posa de las dos figuras mencionadas com per sa ordenació, si be no la considerem com a inmillorable; ademés hi falta l'color, porque s'puga plenament judicar.

Lo tema *Civilisació árabe en los temps de Abderraman III* ha estat desenrotllat en tres composicions: n.º 4 de la série 9, 3 y 12. Cap dels artistes ha estat acertat. Lo quadro n.º 12, *Almanzor*, es una tela exuberant de color y d'aire, ab alguna figura ben dibuixada, pero no reuneix condicions de pintura decorativa, ni com a pintura de caballet podem admetre aquella confusió violenta de elements, en la que la varietat está divorciada de l'armonia. Es notable la figura destacada, molt ben compresa y posada. En la composició n.º 4 de la série 9, l'artista tampoch ha estat més felis, puig la figura del Almanzor ocupa un lloch molt secundari y l'conjunt es fret, no trobantse caracterisats los elements integrants de la composició.

Espanya del Renaixement es un tema tractat per sis artistes; y en primer lloch deuria colocarse entre 'ls bocetos presentats lo n.º 5 de la série, que te per lema *Progreso*; si la figura del Cardenal, destacada y pintada, tingués major semblansa y altra posa. Lo n.º 10 es una composició deslligada y poch inspirada, pero son colorit es lo propi del género; precisament la figura del Cardenal no ocupa preferent lloch entre las demás. Lo número 2, seria molt recomanable com a composició si sos personatjes tinguessin prou originalitat: la figura destacada es notable.

Estat del saber en la época de Alfons lo Sábí. La única composició presentada perteneix al laboratori autor de la série *Progreso*. Es la més notable de las sis que ha dibuixat, en qual série son recomenables los números 1, 3 y 5, y no están al mateix nivell los 2, 4 y 6. Aquest artista te molt alé, concebeix ab facilitat y conciencia y dibuixa ab seguretat y gust; pero l'observador nota que'n los sis bocetos dominan gran monotonía en las líneas. Per lo demás, lo que tracta aquest tema es molt notable.

Los concellers de Barcelona devant Alfons V, es un tema tractat en 5 bocetos; tampoch brillan aquestas composicions entre las altres: las més recomenables son tan sols la n.º 13 y 5, per mes que no reuneixen las condicions requeridas y de las que tampoch se pot judicar per falta de color.

Cap dels artistes que ha tractat lo tema dels *Estudis fundats per la Junta de Comers* ha estat inspirat. Composicions deslligadas las 8 y 6 de la série 9, y mal pensada y pitjor pintada la de la 11, en que son autor ha pintat a D. Ferrant VII rodejat dels elements d'instrucció y de progrés de la época moderna.

Resumint: lo programa no brilla, com s'ha dit ab rahó, per lo concret: las cantitats designadas a las pinturas son insignificants y en cambi las composicions deuen esser de grans dimensions y exigeixen gran estudi y llarch treball. Consignat aixó, no s'd'extranyar l'ausencia de molts artistes ni l'relatiu valor de las obras presentadas.

En lo moment de entrar aquest número en máquina tenim a la vista lo fallo del Jurat: la única consideració que'ns habem fet es que las mateixas justas rahons que ha tingut per no adjudicar premi a cap dels bocetos presentats que tractan lo assumpto numero 4, tenia per no haberlo concedit als que han tractat per cert ben mitjanament los assumptos números 2 y 6.

EXPOSICIÓ PARÉS

No obstant lo retrás en que la present revista ha de publicarse, mencionarem en ellas algunas de las obras exposadas durant las duas últimas quinzenas en l'establiment Parés.

Invierno de 1882, es lo títol d'un preciós cuadro del

Sr. Masriera en lo que está representada la estació per una elegant dama, cual busto s' destaca sobre un fondo de fullatje sech. Es una tela pintada ab moltíssima elegancia, de gran bellesa en los detalls y d'un conjunt delicadíssim y armoniós.

Lo Sr. Codina y Langlin te un cuadro en que s' reproduceix l'interior d'un laboratori: las duas figuras que representan al doctor y a son deixeble están ben posadas y modeladas, essent notable la primera per lo paregut de la persona representada: tots los detalls están pintats ab gran veritat, y l'efecte de clar oscur es just.

Del Sr. Armet es un paisatge de perfecta execució com per regla general tots los que exposa aquest autor; del Sr. Vayreda dos cuadros representant un estany a l'hora de l'aurada y una planada ab fondo de montanyas: aquestas dos obras son massa abocetadas; y a dir veritat hem de confessar que la facilitat ab que concebeix y compon aquest pintor, contribueix a que son colorit resulti cru, per més que sigui vigorós y just en lo conjunt.

Lo Sr. Vayreda (D. Marian), te dos cuadros en los que ha reproduhit los tipos de duas noyas montanyesas: la execució es abocetada y lo colorit sech, trobantse a faltar també los efectes del clar oscur; pero tener algun fragment notable y demostren la facilitat y vigor ab que executa l'Sr. Vayreda.

Duas marinas han presentat respectivament los senyors Miró y Marqués. La del primer representá la playa de Sitjes y com acostuma l'Sr. Miró, es rica sa tela de llum y de color; la del Sr. Marqués se separa de las vulgars reproduccions de platjas y cascos de barcos y está pintada ab molta inteligencia: s'hi troba color, aire é inspiració.

Entre las esculturas presentadas figura un barro del Sr. Vallmitjana Abarca; grupo format per un noyet y un gos en el acte de llenzarse al aigua. Está modelat ab gracia y veritat, demostrant coneixement del natural.

Lo Sr. Querol te un busto-retrato molt notable per lo desembras y gust de la execució. En aquest género es dels treballs més recomenables que s'han presentat a casa Parés.

Lo Sr. Atché ha presentat un barro: *El genio herido*, obra inspirada, pero flaca. Lo sufriment físich s'retrata en la testa y en lo pit d'aquesta figura; no sent necessari per justificar lo títol que l'autor la representés ferida per lo punyal.

Lo Sr. Marxuart te un busto de árabe bastant ben modelat.

Altres obras no ménos notables han estat exposadas, cuals títols y autors sentim no continuar aquí.

F. BARADO.

NOVAS

Lo Director de LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA senyor don Carlos Sanpons, ha experimentat ja alguna milloria en la grave malaltía que ja fa bastants dias lo te postrat en lo llit. En son nom y en la de sa atribulada familia, donem las gracias a las moltas personas que s'han interessat per l'estat del pacient, al qual desitjem lo més prompte y complet restabliment.

Los periódichs de Madrid fan grans elogis de la collecció de quadros que l'distingit artista catalá senyor don Ramon Padró ha pintat per al saló de sessions de la Diputació Provincial de Zamora, qual decoració ha portat a cap per encàrrech de la mateixa corporació. Ab aquest motiu lo taller del senyor Padró ha rebut la visita d'innumerables personas a qual més distingidas, entre ellas l'Excm. senyor President del Consell de Ministres, y l'diputat per Vilanova senyor Balaguer, qu'han felicitat d'una manera entusiasta a nostre país per sas derreras obras.

Hem rebut un opúscol escrit per Mgr. Joseph Tolra de Bordas, titolat *Une époque catalane au XIXe siècle*, l'*Atlántide de don Jacinto Verdaguer*, y que conté una série d'articles crítichs sobre l'gran poema del distingit Mestre en Gay-Saber, al qual fa la justicia de considerar com una de las obras més grans qu'ha produhit nostra renaixensa.

Agrahim al autor de tan apreciable trevall, la galanteria qu'ha tingut ab nostra redacció, y prometém ocuparnos d'aquesta obra, més endevant y en la secció corresponent, ab l'extensió que sa importancia mereix.

L'acreditat fotógrafo senyor don Rafel Areñas, ha tingut la galanteria d'enviarnos una collecció de fotografias en que s' reproduceixen las varias solemnitats a que doná lloch l'inauguració oficial del ferrocarril de Valls a Vilanova y Barcelona. Ditas fotografias, extretas per medi d'un cliché instantáneo, acreditan una vegada més l'altura a que ha sapigut colocarse lo senyor Areñas en l'art de Daguerre y donan una clara idea de l'importancia dels treballs que surten dels tallers de dit senyor.

PASTA PECTORAL DEL DR. ANDREU

REMEY SEGUR CONTRA TOTA CLASSE DE TOS PER FORTA É INCÓMODA QUE SIA

CLASSIFICACIÓ DE LAS VIRTUTS D' AQUESTA PASTA EN LAS DIFERENTES VARIETATS QUE REPRESENTA AQUELLA ENFERMETAT

LA TOS

seca y convulsiva, interompuda moltas vegadas per sofocació, com succeix als asmàtics y personas excesivament nerviosas, ja per efecte de una gran debilitat, ja per efecte de la coqueluche ó de un catarro, se alivia de moment ab las pastillas que contenen dita pasta pectoral, sentintse lo malalt á las primeras dosis molt mes tranquil y animat

LA TOS

ronca y fatigosas que es síntoma casi sempre de tisis y catarros pulmonars, així com la que es continua y rebelle, disminueix moltíssim, rebaixant per complert los accesos violents que portan, á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS

catarral ó de costipat, així com la que s' anomena vulgarment de sanch, ja sia de forma aguda ó crónica, se cura sempre ab aquest precíus medicament. Son numerosíssims los exemples de curacions obtingudas en personas que de molts anys patian semblant tos tan incómoda y seguida, que al mes petit refredat se reproduhia d' una manera insufrible.

Es d' advertir que moltas **TISIS** pulmonars provenen d' una simple **TOS**, ocasionada per un **COSTIPAT** mal cuidat. Aquest es donchs lo medicament mes segur pera curar en uns casos y combatre en altres una enfermetat de quals terribles resultats se veuen diariament exemples

ASMA ALIVI Y **ASMA** Ó SOFOCACIÓ **ASMA**
CURACIÓ DEL **ASMA** PER DIVERSAS CAUSAS

AB LOS CIGARRILLOS BALSÁMICHS Y LOS PAPERS AZOATS

Remey prompte y segur que penetra directament en forma de fum, dintre del aparato respiratori

Fumant un sol cigarrillo, fins en los atacs mes forts d' asma se sent al instant un gran alivi. La expectoració se reproduceix mes facilment, la tos se alivia, lo pit palpita ab mes regularitat, respirant després lo malalt ab mes llibertat.

Aquestos cigarrillos portan una boquilla tan cómoda, que no embruta 'ls dits y 'l fum s' aspira ab extraordinaria suavitat, poguentos fumar las señoras y personas mes delicadas.

LOS ATACHS D' ASMA

per la nit se calman al instant ab los papers azoats, cremantse un dins la habitació, de modo que 'l malalt qu' s' trova privat de descansar, sent ben prompte un agradable benestar, que s' converteix en lo mes apacible somni.

LOS ATACHS D' ASMA

Se venen aquestos medicaments en las farmacias de son autor, Rambla de las Flors, número 4 y Baixada de la Presó, número 6.

Hi ha depòsits en las principals poblacions d' Espanya y de l' Extranjer

Construcció
de Bons Mobles
B. Fábregas
Ronda
Universitat, 96

ESTABLIMENT DE **BANYS** DIT DE «TRAS CORREU»
PASSATJE DE LA PAU OBERT TOT L' ANY
BANYS DE LLIMPIESA Y RECREO, SULFUROSOS, ALCALINS, AROMÁTICHS, AB SAGÓ, & &
HIDROTERAPIA ó curació de las malalties, especialment de las nerviosas. HIDROTERAPIA

Articles
Tipo-fotográfichs
Cef. Gorchs
Ronda
Universitat, 98

Las **SENYORAS GERMANAS TORT** acaban de rebre de Paris un precíus y abundant assortit d' articles de roba blanca de la més esmerada confecció. - Especialitat en nuviatjes. - **Fernando VII, núm. 39, primer.**

JAUME MOLINAS editor; carrer del Consell de Cent, número 297, BARCELONA

RESÚMEN-LEGISLATIVO

GRAN OBRA JURÍDICA

IMPORTANTÍSSIMA PERA TOTAS AQUELLAS PERSONAS QUE 'S DEDICAN A NEGOCIS FORENSES Y ESPECIALMENT

ÚTIL ALS TRIBUNALS DE JUSTICIA Y Á LA CURIA

PER LO

DR. D. JOAN DE MARFÁ DE QUINTANA

Atvocat dels tribunals del regne, individuó del Colégi d' eixa ciutat y autor de varias obras facultativas

Recomenada per DEU DECANATS de Colegis de Atvocats; Sis. PROFESSORS de Dret; y MOLTS DIARIS Y PERIÓDICHS de distintas localitats. Se han publicat 38 quaderns.

Se publica per entregas de 8 planas en 4.ra prolongat, repartintse per quaderns de sis entregas (48 planas), al preu de UNA PESSETA cada quadern en tota Espanya.

NOVELA SENTIMENTAL
de
BENJAMIN BARBÉ

LA DESCONSOLADA
SEGONA EDICIÓ

TRADUCCIÓ CATALANA
de
NARCÍS OLLER

Forma un elegant volúm esmeradament estampat que 's ven en las llibrerías de Lopez y Verdaguer

LA ILUSTRACIÓ CATALANA

Desitjosa aquesta Empresa de complaure á molts subscriptors que 'ns han demanat tapas, tant per colleccions com per l' exposició de números solts, de LA ILUSTRACIÓ, hem encomenat á un acreditat taller d' enquadernacions la confecció d' aquellas, las quals podem oferir en Barceloná, als preus següents:

TAPAS ab dibuixos daurats y negres, cantonera y claus de metall, llom de xagri y tela inglesa, propias pera casinos, cafés, etc., etc.	Rs. 36
ENQUADERNACIÓ de lo publicat fins á ú'tim del any passat ab tapas de gran luxo	» 36
TAPAS solas, tela inglesa pera l' enquadernació de volums	» 22
COLECCIONS enquadernadas de lo publicat fins á últim del any passat	» 130
COLECCIONS sense enquadernar	» 100

Resto d' Espanya los mateixos preus, mes quatre rals per gastos de franqueig — Las cemandas se dirigen á la Administració, carrer de la Unió, 28, entresol.

Se admeten anuncis pera l' última página á preus convencionals